№ 239 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 29

1908

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 29 № 239

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարվանը 6 ռուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԷՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція «Мшакъ» Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ԽՈԼԵՐԱՅՈՎ

և այլ տարափոխիկ հիւանդութիւններով անկարելի է վարակվել եթէ գործ է ածվում մաքուր ջուր: Առաջարկում ենք հէնց այժմ ձեռք բերել ջուր մաքրելու համար ջրազտիչ ապարատ

„Հիդրիօլ“ անունով:

Նրա գործածելու ձևը շատ հասարակ է: Զտիչ մասը հեշտութեամբ ամրացվում է ամէն մի ծորակի (кранъ) վրա, օրինակ՝ ջրմուղը, հեշտաեռի և ուրիշ առարկաների: Ամենակեղտոտ ջուրը համարեա թէ վայրկենապէս փոխարկվում է պարզ-բիւրեղեայ ջրի և մաքրվում է բակտերիաներից: Կարճ ժամանակի ընթացքում «ՀԻԴՐԻՕԼ» ապարատը տարածվել է tausеnd հազարներով, որը ապացոյց է նրա գործնականութեան: Ամէն մի ապարատի հետ ուղարկվում են անհրաժեշտ մասերի պաշար և ձեռնարկ: Զտիչ «ՀԻԴՐԻՕԼԻ» գինը միայն—2 ր. 50 կ.: Ճանապարհածախքը ապարատի հաշւին.—Եւրոպակ. Ռուսաստան—50 կ., Ասիական—75 կ.:

Պատուէրները հասցէագրել՝ Единственному представителю для всей Россіи Торговому Дому Александръ Гольдеръ и К-о. МОСКВА, Садовая-Спасская, д. Петрова.

(հ. ու. կ.) ա. 15—9

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Մ. Գ. Դաւիթ-Բէկ

Ընդունելութիւնը } Առաւօտեան 10—2 ժ. Երեկոյեան 4—6 ժ.

Հասցէ՝ Ртищевская ул., № 7.

(հ. շ.) ա. 50—20

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վաղը, հոկտեմբերի 30-ին Էջմիածնում կը սկսվեն կաթողիկոսական ընտրութեան պաշտօնական գործողութիւնները: Կը կազմվի քառանուն ցուցակ, որից կընտրվեն յետոյ երկու անուն կաթողիկոսական երկու թեկնածուների համար:

Պատգամաւորները, սկսած ամսի 27-ից, նախապատրաստական խորհրդակցութիւններով պարզել են ընտրութեան վերաբերեալ հանգամանքները և կայացրել են ընտրութեան գործողութիւններին վերաբերեալ պայմանաւորումներ:

Իրականութիւնը ցոյց կը տայ թէ այդ գործողութիւնների սահմաններում ինչ որակի բովանդակութիւն էր մեզ համար պատրաստվում:

Պէտք է ենթադրել, որ Իզմիրլեանի թեկնածութիւնը կը լինի ընդհանուր: Նրա անունը կը դնեն թէ նրանք, որոնք նրա կաթողիկոսութեան կողմնակից են, և թէ նրանք, որոնք կը ցանկանային տեսնել Էջմիածնի գահի վրա մի ուրիշին: Ահա այս վերջինները ամէն ջանք գործ կը դնեն, որ երկրորդ ընտրելին լինի իրանց ցանկացածը, այն յոյսով՝ թէ վերջնական հաստատութեան ժամանակ գուցէ սա և ճանաչվի կաթողիկոս:

Եւ որովհետև այդպիսի կարելիութիւն կարող է տեղի ունենալ, ուստի երկրորդ ընտրելիի անունը նոյնքան կարօտ է առանձին հոգատարութեան, որքան առաջինինը:

Այդ հոգատարութիւնը պէտք է թելադրի պատգամաւորներին՝ թեթև կերպով չը նայել քառանուն ցանկին և կազմել նրան ամենայն զգուշաւորութեամբ, երկրորդ՝ քառանուն ցանկ կազմելու ժամանակ հոգատար լինել ապահովելու երկու թեկնածուի ընտրութիւնը:

Մեր ընթերցողները գիտեն, որ իբրև երկրորդ արժանաւոր ընտրելի՝ մենք ճանաչել ենք Դուրեանին, որի համար և պէտք է աշխատել, որպէսզի նա ճանաչվի իբրև այդպիսին և՛ Էջմիածնի համագումարում:

Իւրաքանչիւր խոշոր հասարակական ընտրութիւն, բացի ընտրական տեխնիկական մի գործողութիւն կատարելուց, պարունակում է իր մէջ որոշ բարոյական և գաղափարական բովանդակութիւն: Էջմիածնի կաթողիկոսական ընտրութիւնը պէտք է բարձր պահէ այդ բարոյական բովանդակութեան ոյժը և արժէքը, հանդէս բերելով ընտրութեան գործողութեամբ հայ հասարակական կարծիքի բիւրեղացումը այն սպասելիքների վերաբերութեամբ, որ նա կապել է Էջմիածնի կուլտուրական գործունէութեան հետ:

Իզմիրլեանի և Դուրեանի ընտրութիւնը աւելի՝ քան մի ուրիշինը ներկայումս՝ համապատասխանում է հայ ժողովրդի այդ սպասելիքներին: Նրանց ընտրութեամբ ժողովուրդը ուզում է ոյժ տալ ժողովրդական սկզբունքի ընդարձակվելուն Էջմիածնի գործունէութեան մէջ:

Չը կան ներկայումս ուրիշ աւելի ժողովրդասէր և լայնահայեաց անձնաւորութիւններ, որոնք օժտված լինէին միևնոյն ժամանակ Իզմիրլեանի և Դուրեանի շիտակութեամբ և ազնւութեամբ: Իսկ մենք գործում ենք ներկայի և իրական պայմաններում:

Մենք ընտրում ենք ներկայի մեր ճանաչած աւելի արժանաւորներին:

Եւ դա պէտք է վստահութիւն տայ պատգամաւորներին կատար ածելու իրանց վրա դրված պարտականութիւնը եռանդով և հաստատակամութեամբ, համոզված լինելով որ Իզմիրլեանի և Դուրեանի ընտրութեամբ նա կատարում է այն, ինչ որ թելադրում է ժամանակակից մեր իրականութեան լաւագոյն գիտակցութիւնը գործողների և Էջմիածնի կարիքների վերաբերութեամբ:

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Էջմիածին, 28 հոկտեմբերի

Առ այժմ տեղի ունեն մասնաւոր խորհրդակցութիւններ Մինաս Չերազի նախագահութեամբ:

Պատգամաւորների թիւն է 65:

Ոչ մի կասկածի չէ ենթարկվում Իզմիրլեանի և Դուրեանի ընտրութիւնը, բայց մնացած երկուսի հարցը բաց է մնում:

Հ. Առաքելեան

Պետերբուրգ, 25 հոկտեմբերի

Դումայի կուլուարներում այն համոզմունքն են յայտնում, որ նոյեմբերի 9-ի օրէնքը չընդունվելու դէպքում Դուման կարձակվի: («Кс.»)

Բագու, 27 հոկտեմբերի

Երէկ երեկոյեան անյայտ չարագործներ փորձ արին գերելու տեղական հարուստ Սուրէն Ադամեանին: Ադամեանը գիմադրելիս վիրաւորվեց ձեռքից:

Սուրախանում հոկտ. 23-ի առաւօտեան հրդեհված ֆօնտանը այսօր դադարեց: («Հ. Գ.»)

Ուրմիա, 27 հոկտեմբ. (Ջուլֆայի վրայով)

Թաւրիզի անգլիական գեներալ-հիւպատոսը, որ մի տարուց աւելի թիւրք-պարսկական միջադէպի պատճառով Ուրմիայումն էր ապրում, մեկնեց Թաւրիզ:

Սահմանագլխային հարցի վերաբերութեամբ բանակցութիւնները հազիւ թէ շուտով վերսկսվեն: Թիւրքական կոմիսարների վերադարձը ըստ երևոյթին ձգձգվում է:

Երեք օրվայ ընթացքում Ուրմիա-Սալմաստ ճանապարհին կողոպտել են երեք մեծ քարավաններ ապրանքներով, որ մեծ մասամբ պատկանում էին ռուսահպատակ վաճառականներին: Կողոպտիչները շիկակ ցեղի քիւրդերից են:

Յօգուտ անջումանի ագիտացիան ներկայ բոլէիս մեղմացել է: («Հ. Գ.»)

Թաւրիզ, 27 հոկտեմբերի

Յեղափոխականները ձերբակալեցին մի սէիդի, որ պատրաստվում էր մահափորձ կատարել Սաթթար-խանի կեանքի դէմ: («Հ. Գ.»)

Լոնդօն, 27 հոկտեմբերի

Րէյտերին հաղորդում են Թեհրանից, որ երէկ արտաքին գործերի մինիստրութեան մէջ կայացաւ դիպլօմատիական ճաշկերոյթ: Ներկայ էին դիպլօմատիական մարմինը ամբողջ կազմով, պալատական բարձր պաշտօնեաները և մինիստրները: Յետոյ տեղի ունեցաւ բազմամարդ բալ: («Հ. Գ.»)

Կ. Պօլիս, 27 հոկտեմբերի

Սերէզում պատգամաւորներ են ընտրվել երկու թիւրքեր, մի յոյն և մի բուլգար:

Մայրաքաղաքում ընտրութիւնները տեղի կունենան այս շաբաթ:

«Թիւրքլէր» լրագիրը հաղորդում է, որ թիւրք-բուլգարական բանակցութիւնները վերսկսվեցին: Տեղումս սպասում են աւստրիական յատուկ պատգամաւորութեան: («Հ. Գ.»)

Կ. Պօլիս, 22 հոկտեմբերի

Մուսուլի գաւառից պահանջում են զօրքեր ուղարկել այնտեղ ծագած յուզմունքները ճնշելու համար:

Քիօսից 60 մահմեդականներ պահանջում են պատժել այն յոյներին, որոնք անուանարկում էին զօրքը և հակասահմանադրական քայլեր կատարում: «Եթէ յանցաւորները չը պատժվեն,—ասում են մահմեդականները,— Քիօսը կարող է դառնալ երկրորդ Կրետէ»:

Կառավարութիւնը պախարակում է յունական պատրիարքին, որը անմիջական կերպով դիմումն արեց պետութիւններին, բողոքելով Ռումիլիայում բուլգարների կողմից կատարված անկարգութիւնների առիթով: Եթէ այդ շարունակվի այդպէս, Թիւրքիան ծիծաղի առարկայ կարող է դառնալ:

(«Р. С.»)

Կ. Պօլիս, 25 հոկտեմբերի

«Միութիւն և առաջադիմութիւն» կոմիտէտը համաձայնվել է, որ, ի նկատի առնելով ընտրութիւնների դանդաղ ընթացքը, յետաձգվի պարլամենտի գումարումը մինչև դեկտեմբեր:

1894, 1895 և 1896 թւականների անցքերի ժամանակ քայքայված հայերը միջնորդութիւն են յարուցել կառավարութեան առաջ վնասները ծածկելու և մնացեալ որբերին խնամելու պետական հաշւով: Վնասները հաշւում են միլիարդ րուբլուց աւելի: Միջնորդութիւնը կը քննվի Բ. Դրան կողմից մօտ ապագայում: («Кс.»)

Պարիզ, 24 հոկտեմբերի

Անգլիայի և Ֆրանսիայի խորհրդով, երիտասարդ-թիւրքերը համաձայնվում են զիջել Սերբիային և Չեռնոգորիային Նօվօ-Բազարի սանջակը: («Кс.»)

Ցետինէ, 24 հոկտեմբերի

Գեներալ Վուկօվիչը, բաւարարութիւն չը ստանալով Աւստրիայից իրան հասցված վիրաւորանքի համար, երէկ վերադարձրեց դեսպանին Աւստրիայից ստացած բոլոր շքանշանները:

(«Кс.»)

Ցետինէ, 27 հոկտեմբերի

Գեներալ Վուկօվիչը առանձին միսսիայով մեկնեց Կ. Պօլիս: («Հ. Գ.»)

Վիեննա, 27 հոկտեմբերի

«Cor. Bur.»-ն հաղորդում է, որ «Mont.-Revue»-ի տեղեկութիւնների համաձայն, արևելեան երկաթուղիների ներկայացուցչին հրահանգներ են ուղարկվել Կ. Պօլիս: Այդ հրահանգների մէջ պատուիրագրվում է երկաթուղիների ներկայացուցչին մասնակցել թիւրք-բուլգարական բանակցութիւններին գծի մասին միայն այն դէպքում, երբ նա կընդունվի անկախ և հաւասար իրաւունքով մասնակցող:

«Cor. Bur.»-ին հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ մեծ վէզիրը մի քանի դիպլօմատների հետ խօսակցելու ժամանակ լաւատեսութիւն արտայայտեց թիւրք-բուլգարական բանակցութիւնների ընթացքի վերաբերութեամբ:

Մօտ օրերս մի պայմանագիր կը ստորագրվի Թիւրքիայի և Կարլսրուէ փամփուշտային գործարանի միջև 300 միլիոն մաուզէրի փամփուշտ մատակարարելու մասին:

Նօվօ-Բազարի սանջակում մտադրութիւն կայ կենտրօնացնել նիզամի չորս բատալիօն և ռեդիֆների չորս բատալիօն: Մինչև օրս այնտեղ ուղարկված է նիզամի երեք բատալիօն: Էթ Աղասի կղզում, Լէմնօս կղզու մօտ, կը հաստատվի ծովային կայարան:

(«Հ. Գ.»)

Լօնդօն, 22 հոկտեմբերի

Նորից լուրջ դժուարութիւններ ծագեցին Ֆրանսիայի և Գերմանիայի միջև Կազաբլանկի միջադէպի առիթով: Իշխան Բիւլօվը ֆրանսիական դեսպան Կամբօնի հետ խօսելիս եռանդով բաւարարութիւն է պահանջել: Կամբօնը, իբրև դրութիւնը համարելով լուրջ, անմիջապէս հեռագրով տեղեկացրեց այդ մասին մինիստր Պիշօնին:

Բերլին, 22 հոկտեմբերի

Այստեղի ֆրանսիական դեսպան Կամբօնը տեղեկացրեց իշխան Բիւլօվին Ֆրանսիայի հրաժարականը Գերմանիային բաւարարութիւն տալ Կազաբլանկի միջադէպի առիթով, այն պատճառաբանութեամբ, որ դեռ ևս պարզված չեն այն պատճառները, որոնք առիթ են տուել ֆրանսիական զինուորներին յարձակվել գերմանական հիւպատոսի վրա: Ֆրանսիան առաջարկում է վէճը յանձնել միջնորդ դատարանի լուծմանը: Դիպլօմատիական շրջաններում խօսում են, որ Գերմանիան դիտմամբ աշխատում է միջադէպին սուր կերպարանք տալ, յոյս ունենալով այդպիսով լռեցնել տալ կայսրի ինտերվիւի շնորհիւ ըստեղծված աղմուկը: («Р. С.»)

Բերլին, 27 հոկտեմբերի

«Norddeutche Al. Zeit.»-ը գրում է.

«Շաբաթ օրը արտաքին գործերի մինիստրութիւնը ստացաւ ֆրանսիական այն նիւթերը, որոնք վերաբերում են Կազաբլանկի միջադէպին, ոստիկանական կոմիսար Բօրդի հաղորդագրութեան հետ: Այս հաղորդագրութիւնից երևում է, որ մի շարք հակասական էական կէտեր կան գերմանական և ֆրանսիական տեղեկութիւնների միջև:

Ֆրանսիական վկաների ցուցմունքները պարզում են, որ ագրեսիվ գործողութեան սկզբում դիմել են հիւպատոսարանի պահակախմբի զինուորներից մինը և հիւպատոսարանի քարտուղարը: Ապա ասված է, որ գերմանական հիւպատոսարանի ծառան ֆրանսիացի նաւաստիների ներկայութեամբ փախած զինուորներին «համերկրացիներ» անուանեց և վճռականապէս մերժեց, որ նրանք փախածներ են:

Ֆրանսիական հաղորդագրութիւնից կասկած է զարթնում, թէ դեռ հէնց ընդհարման սկզբում գիտակցում էին, արդեօք, ֆրանսիական զինուորները, որ գործ ունեն գերմանական հիւպատոսարանի ծառայողների հետ: Ապա հաստատվում է, երբ ֆրանսիական կողմից ընդհանրապէս որևէ վիրաւորանք գործով չէ հասցվել գերմանացի պաշտօնեաներին:

Այդպիսով ֆրանսիական և գերմանական տեղեկութիւնները այնպէս տարբեր են, որ եղած դէպքը իսկապէս պահանջում է նոր քննութիւն՝ կամ ֆրանսիական և գերմանական իշխանութիւնների կողմից, կամ թէ միջնորդ դատարանի կողմից: («Հ. Գ.»)

Պարիզ, 22 հոկտեմբերի

Այստեղ յամառ լուրեր են պտըտում, որ Աւստրիան պատրաստվում է Սերբիա ներս խուժել: Բոլէ առ բոլէ սպասում են անհաւոր դէպքերի:

(«Р. С.»)

Լօնդօն, 22 հոկտեմբերի

Վերջին տեղեկութիւնների համաձայն, Աւստրո-Ունգարիան լուրջ կերպով պատրաստվում է պատերազմ յայտարարել Սերբիային: Զօրքեր ու ռազմամթերքներ են ուղարկում ամենայն օր դէպի սահմանագլուխը: Բուդապեշտի և Վիէննայի գնդերը գաղտնի հրաման են ստացել շարժվել դէպի հարաւ: Վիէննայում այն համոզմունքն է տիրում, որ պատերազմը անխուսափելի է: Աւստրիան կամենում է օգուտ քաղել յարմար դէպքից Սերբիա մտնելու և Բելգրադը գրաւելու, թողնելով այնուհետև մեծ պետութիւնների կաբինետներին ընդունել արդէն կատարված փաստը: («Р. С.»)

Վիեննա, 27 հոկտեմբերի

«Cor. Bureau»-ին հաղորդում են Կ. Պօլսից.

«Ցերեկով տեղի ունեցաւ բուլգարական և թիւրքական պատգամաւորների վեցերորդ նիստը արևելեան երկաթուղիների վերատեսուչ Գրօսսէի ներկայութեամբ: Վերջինս յայտնեց, որ երկաթուղիների վարչութիւնը բանակցութիւններ կը վարէ ոչ թէ Բ. Դրան միջոցով, այլ ուղղակի Բուլգարիայի հետ, ըստ որում համաձայնեց դեռ սկզբում այդ մտքով Բուլգարիայի յայտնած ցանկութեան»:

(«Հ. Գ.»)

Վիէննա, 25 հոկտեմբերի

Ֆրանց-Ֆերդինանդի կին Հօհենբերգ իշխանուհին ազատվեց, բերելով մեռած տղայ: Իշխանուհին վերջերս հիւանդացաւ ինֆլուէնցայի ծանր տեսակով: Իշխանուհու առողջական դրութիւնը այժմ բոլորովին բաւարար է: («Հ. Գ.»)

Նիւ-Եօրկ, 27 հոկտեմբերի

Փողոցում մի մարդ ատրճանակի մի հարուածով ծանր վիրաւորեց պօստային վերատեսուչ Մօրգանին: Մարդասպանը իր գործը վերջացնելուց անմիջապէս յետոյ իրան սպանեց: («Հ. Գ.»)

Կիէվ, 27 հոկտեմբերի

Պօդօլում երեք զինված չարագործներ յարձակվեցին մի խանութի վրա, սպանեցին տիրոջը, հաշւապահին, ծանր վիրաւորեցին խանութատիրոջ ընկերոջը, խանութում գտնվող վաճառականին և, դուրս փախչելով փողոց, կրակելով հետապնդողների վրա, սպանեցին լապտերավառին, վիրաւորեցին երկու քաղաքապահ ոստիկանների և անյայտացան մթութեան մէջ:

(«Հ. Գ.»)

ԲԱԼԿԱՆԵԱՆ ՀԱՐՑԸ ԿԱՌԱՎԱՐՉԱԿԱՆ ՇՐՋԱՆՆԵՐՈՒՄ

Պետերբուրգի դիպլօմատիական շրջաններում Սերբիայի թագաժառանգ Գէօրգիի միսսիան լիովին աջողված են համարում, ըստ որում նա, նոյն իսկ պաշտօնական խաւերի ասելով, խոշոր չափով իր աջողութիւնը պարտական է ռուսաց հասարակական կարծիքին, որը միահամուռ կերպով արտայայտվեց յօգուտ Սերբիայի և Չեռնօգորիայի: Այնուամենայնիւ, արտաքին գործերի մինիստրութեանը մերձաւոր շրջաններում սաստիկ տատանումներ են նկատվում, միջազգային քաղաքականութեան մէջ ներկայումս ստեղծված անորոշ կացութեան շնորհիւ: Արտաքին գործերի մինիստրու-

թեան մէջ խուլ մրցութիւն է տիրում՝ երկու պարզ արտայայտուած ուղղութեան միջև՝ գերմանասիրութեան և անգլօսիրութեան։ Առաջնի կողմնակիցները ասում են, որ Ռուսաստանի կողմից Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի միացման փաստը չընդունելը առիթ կը տայ Աւստրիային գուցէ և Գերմանիային մաքսային պատերազմ սկսելու, եթէ միայն վերջինս իրապէս պաշտպանելու լինի իր դաշնակցին, որը կասկածից դուրս է համարվում։ Միւս կողմից կօնֆերենցիայի մաքին հակառակորդները ասում են, որ թէև Մեծ-Բրիտանիան և Ֆրանսիան Բօսնիայի և Հերցեգօվինայի միացման հարցում իրանց համաձայնութիւնը պաշտօնապէս չէին տուել, բայց նա երևաց արդէն նրանից, որ նրանք համաձայնութիւն տուէին կօնֆերենցիային մասնակցելու հարցը չը յարուցանելու պայմանով, այսինքն՝ փաստօրէն ընդունելով կատարվածը։ Ռուսաստանի հրաժարվելը կօնֆերենցիայից առիթ կը լինի Մեծ-Բրիտանիայի և Ֆրանսիայի կողմից սլաւօնական այդ երկու գաւառները Աւստրիային միացնելու տուած համաձայնութիւնը յետ վերցնելու։ Այդպիսով,—ասում են նրանք,—Ռուսաստանը չի մեկուսանայ և միևնոյն ժամանակ ահագին բարոյական ծառայութիւն արած կը լինի Սերբիային և Չեռնօգօրիային։ Հարկաւոր չէ վախենալ, որ Աւստրիան պատերազմ կը յայտարարի Սերբիային։ Հէնց որ Վիէննայում կը տեսնեն, որ ռուս դիպլօմատիան հաստատ կերպով վճռել է պաշտպանել սլաւօնութեան շահերը, Աւստրիան, նոյն իսկ Գերմանիայից աջակցութեան խոստումն ստանալով, չի համարձակվի դիմել որևէ ագրեսիվ գործողութիւնների Սերբիայի վերաբերմամբ։ Այստեղ այն համոզմունքն է տիրում, որ վերջ ի վերջոյ այդ վերջին հայեացքը կը գերակշռէ կառավարչական շրջաններում, թէկուզ եթէ նրա աջող իրագործման համար գործնականում անհրաժեշտ լինէր նոյն իսկ փոփոխութիւններ կատարել արտաքին քաղաքականութեան ղեկավար անձերի մէջ։ («Р. С.»)

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ԿԱՄՔԸ ԵՒ ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

—

Հայ հասարակութեան ստուար մասը ներկայումս կենտրօնացրել է իր ուշադրութիւնը Էջմիածնի վրա, ուր վաղը տեղի կունենայ ամենայն հայոց կաթողիկոսի ընտրութիւը։

Թէ ինչ ձևով կը կատարվի այդ ընտրութիւնը, գաղտնի թէ՞ բացարձակ ձայնատւութեամբ, դա այնքան էլ մեծ նշանակութիւն չունի նրա համար։ Կարևորը և նրան հետաքրքրողը ընտրութեան արդիւնքն է միայն։

Ընտրողական անսպառելի սիւրպրիզներից ու պատահականութիւններից խուսափելու նպատակով՝ հայ ժողովրդի մեծամասնութիւնը հրապարակօրէն արտայայտել է իր կամքը, որոշ կերպով պարզել է իր հայեացքներն ու ցանկութիւնները կաթողիկոսական ցանկալի և ոչ ցանկալի թեկնածուների նկատմամբ, դրել է իր պահանջները և մշակել պարտադիր մանդատներ իբրև ղեկավար ցուցմունքներ իր պատգամաւորների համար։

Նրանք, որոնք շաղկապված են պարտադիր հրահանգներով, որոնք յատուկ ցուցմունքներ ունեն քուէ տալ այս կամ այն թեկնածուին, չեն կարող և իրաւունք չունեն շեղվել ընդգծված ուղղութիւնից, լոկ նրա համար, որ իրանք տարբեր են խորհում, ուրիշ տեսակէտ ունեն թեկնածուների նկատմամբ, քան մեծամասնութիւնը։

Թող Էջմիածնում հաւաքված ամեն մի պատգամաւոր կանգնած լինի իր պատկառելի կոչման բարձրութեան վրա և ճշմարիտ արտայայտիչը հանդիսանայ ժողովրդական մեծամասնութեան կամքի։

Լիազօրված լինելով մեծամասնութեան քուէներով իբրև լաւագոյն ներկայացուցիչ ժողովրդի գերիշխող ըմբռնումների ու շահերի, պատգամաւորները բարոյական մեծ պատասխանատուութիւն ունեն իրանց վրա՝ իրանց վերջին քայլով, քուէարկութեամբ նուիրագործելու այն խոստումները, որոնցով շահել են իրանց ընտրողների վստահութիւնը, և արդարացնելու այն յոյսերը, որոնք դրված են նրանց վրա։

Միանգամայն հաւատում ենք, որ կաթողիկոսական պատգամաւորներից իւրաքանչիւրը իր համար սուրբ կը համարէ ժողովրդական մեծամասնութեան կամքը և մեռլով հաւատարիմ իրան տրված պարտադիր մանդատներին, որոշ ցուցմունքներին, ճշտապահ կը լինի իր տուած խոստումների մէջ։

Այնուամենայնիւ՝ նուիրական րօպէից առաջ մենք մեր պարտքն ենք համարում դարձեալ յիշեցնել, որ ժողովրդի կամքը կանգ է առել Մատթէոս արքեպ. Իզմիրլեանի և Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանի թեկնածութիւնների վրա, որոնց ընտրութիւնը ամեն ջանք պէտք է գործ դնել ապահովելու։

Չը պէտք է մոռանալ և այն, որ այդ պատկառելի անձանց թեկնածութիւնը ապահովելու նպատակով նոյն ժողովուրդը բացասական մանդատներ է տուել Օրմանեան, Փարղեան և Սուրէնեան արքեպիսկոպոսների վերաբերմամբ, որոնք ժողովրդի մեծամասնութեան կողմից ոչ մի վստահութիւն չեն վայելում։

Արդ՝ եթէ «ձայն բազմաց, ձայն Աստուծոյ» է, թող ուրեմն Էջմիածնում հաւաքված ամեն մի պատգամաւոր, իր քուէն տալիս, մտաբերէ այդ սուրբ ձայնը և խոնարհվի նրա թելադրութեանը։

Զոհաբերութիւն չէ, որ պահանջվում է կաթողիկոսական պատգամաւորներից։

Ղեկավարվել «բազմութեան» ձայնով, խոնարհվել ժողովրդական կամքի առաջ։

Ահա այն բոլորը, ինչ որ սպասվում է նրանցից՝ իբրև պարտականութիւն։

Լ. Դանիէլեան

ՑԱՒԱԼԻ ԵՐԵՒՈՅԹ

—

Ինչպէս յայտնի է, ներկայումս Էջմիածնում գումարված է համազգային պատգամաւորական ժողով կաթողիկոսական ընտրութեան համար։ Ռուսաստանից, Թիւրքիայից ու Պարսկաստանից համախմբված են Էջմիածնում հոգևորական ու աշխարհական պատգամաւորներ, որոնք ստացել են իրանց ընտրողներից շատ որոշ մանդատներ կաթողիկոսական թեկնածուների վերաբերեալ։ Կաթողիկոսական թեկնածութեան խնդիրը բազմակողմանի կերպով քննվեց մամուլի մէջ, մի շարք խորհրդակցական ժողովներում ու կուսակցական այլ և այլ շրջաններում։ Թիւրքահայ պատգամաւորներն ևս, մեր երկիրը գալով, հաղորդեցին թէ ումն է տենչում կաթողիկոս տեսնել թիւրքահայ ժողովուրդը։ Այս ամենից մի շատ նշանակալից եզրակացութիւն կարելի է անել,—հայ ժողովրդի ճնշող մեծամասնութեան ջերմ իղձն է տեսնել կաթողիկոս թիւրքահայ եպիսկոպոս և միաժամանակ պահանջ է արվում բոլոր պատգամաւորներին թեկնածութեան խնդրում միանգամայն բացասական վերաբերմունք ունենալ դէպի ռուսահայ եպիսկոպոսները…

Մինչդեռ սկզբնական խորհրդակցական ժողովներում այն միտքն էր արծարծվում, որ ներկայումս շատ նպատակայարմար է ու կարևոր ընտրել կաթողիկոս ռուսահայ եպիսկոպոսներից, որոնք մօտից ծանօթ են Էջմիածնի գործերին, ականատես վերջին տարիներում Ռուսաստանում տեղի ունեցած խոշոր պատմական անցքերին և յատկապէս Կովկասի անցուդարձերին։ Սակայն, երբ պէտք էր մատնանշել ռուսահայ եպիսկոպոսներից գոնէ մէկին, իբրև արժանաւոր կաթողիկոսական թեկնածու, ամենքն էլ միաբերան վկայում էին, որ մեր ներկայ ռուսահայ բարձրաստիճան հոգևորականութիւնը այդ բանի համար չունի ոչ մի արժանաւոր եպիսկոպոս, միանգամայն զուրկ է ժողովրդի յարգանքը վայելող հոգևոր գործիչներից, թէպէտ և ունենք մի շարք թեմական առաջնորդներ, սինօդի անդամներ և այլ բարձրաստիճան հոգևորականներ։ Նոյնը չէշտեցին մեզ մօտ նաև թիւրքահայ պատգամաւորները։ Արդեօք մեր ռուսահայ բարձրաստիճան հոգևորականութիւնը և յատկապէս Էջմիածնի միաբանութիւնը տալու է որևէ նշանակութիւն, կամ ի նկատի է առնելու այն գնահատումը, որին արժանացան նրանք հայ ժողովրդից։ Թէ՞ առաջվայ պէս շարունակելու են իրանց սահմանափակ, հակաժողովրդական ու ազգակործան գործունէութիւնը, լի ինտրիգներով, փառասիրական և դրամապաշտական ձգտումներով, որի համար եկեղեցին, ժողովուրդը, մեր կուլտուրական հաստատութիւնները ամեն ինչ դոհում են նրանք իրանց անհատական երջանկութեան համար…

Ամօթալի չէ՞ արդեօք մեր ռուսահայ հոգևորականութեան համար, երբ նրա հասցէին տրվում են պատգամաւորներին մանդատներ՝ քուէ չը տալ այս ինչ կամ այն ինչ ռուսահայ եպիսկոպոսին և մինչև իսկ ոչ մի ռուսահայ բարձրաստիճան հոգևորականին։ Արդեօք համայն ժողովրդական այս բարոյական ապտակը սթափեցնելու՞ է մեր բարձրաստիճան հոգևորականութեան, որը ներկայումս միանգամայն վարկաբեկ է եղած, ժողովրդի աչքից ընկած։

Այլապէս էլ չէր կարող լինել։ Ի՞նչ են ներկայացնում այժմ Էջմիածինը, միաբանութիւնը, ճեմարանը, թեմական և ծխական դպրոցները, վանական կալուածները և այլն։ Ամեն ինչ աւեր և թալանի վիճակում, ուր թագաւորում է միմիայն կամայականութիւնը և օրինազանցութիւնը։

Ռուսահայ հոգևորականութեան հասցէին արտայայտված համաժողովրդական պարսաւանքը թող դաս ու խրատ լինի մեր հոգևոր գործիչների համար ընդհանրապէս, իսկ այն ժողովրդականութիւնը և սէրը, որ այժմ վայելում են մեր երկու թիւրքահայ պատկառելի եպիսկոպոսներ՝ Իզմիրլեան և Դուրեանը՝—խրախուսանք, որ հայ ժողովուրդը գիտէ գնահատել ըստ արժանւոյն իր իսկական ժողովրդական գործչին։

Կալիսա

ԹԻՖԼԻՍԻՑ ԷՋՄԻԱԾԻՆ

I

26 նոյեմբերի

Պատգամաւորների մեծ մասը ճանապարհ ընկաւ Թիֆլիսից Էջմիածին շաբաթ օր, նոյեմբերի 25-ին, ցերեկվայ գնացքով, իսկ մի մասը, որոնց մէջ «Արևելքի» խմբագիր պ. Կիւրճեանը, Թաւրեզի պատգամաւոր պ. Մ. Նազարբէգեանը և ես, մեկնեց գիշերվայ գնացքով։ Այս րօպէին, «Անի» կայարանի առաջ կանգ է առել մեզ տանող գնացքը։ Ճանապարհին մեր խօսակցութեան ամբողջ առարկան Իզմիրլեանը, Դուրեանը և Օրմանեանն է, մանաւանդ վերջինս։ Մի քանի պատգամաւորներ, որոնց մէջ և ես՝ ստացել էինք Թիֆլիսում նրա հրատարակած տետրը նպաստի հաշիւների մասին։ Թիւրքահայ պատգամաւորները ասում էին, որ այդ հաշիւը դեռ կարօ՞տ է քննութեան։ Մի քանիսը զանազան մեկնութիւններ էին տալիս այդ հաշւին։ Մի պատգամաւոր ասաց. «Ի սէր Աստուծոյ, քիչ մըն ալ վեհանձնութիւն ունեցէք. ընկած մարդուն այդքան դատափետել անվայել է»։

Ապա խօսակցութիւնը դարձաւ թիւրքահայ պատգամաւորների ստացած տպաւորութիւնների շուրջը։ Գրեթէ ամենքը սաստիկ տրտունջ և դժգոհութիւն յայտնեցին այն մասին, որ Թիֆլիսը իրանց շատ վատ ընդունելութիւն արաւ, հակառակ Բաթումի, որի ցոյց տուած ընդունելութիւնը սաստիկ սրտագին և ջերմ էր։ Մանաւանդ մեծ էր սրտունջը Թիֆլիսի առաջնորդի դէմ, որ ոչ մի միջոց ձեռք չէր առել փոքր ինչ դիւրացնելու գոնէ եկեղեցական պատգամաւորների դրութիւնը, երբ նրանք հասնելով Թիֆլիսի կայարանը, ժամերով մնացել էին այնտեղ, լեզու չիմանալու պատճառով, չիմանալով ինչպէս ստանալ իրանց բագաժը, որ հիւրանոցը գնալ և այլն։ «Մենք ձեզանից չէինք խնդրել մեծարել մեզ ճաշկերոյթով, սեղանով հիւրասիրել. ոչ, մենք կը կարծէինք, որ գոնէ մի երկու անձն կուղարկէիք դիմաւորելու մեզ, ճամբայ ցոյց տալու»,—ասացին ինձ պատգամաւորները։ «Միթէ՞ ձեր առաջնորդը պարտաւոր չէր գոնէ Կ. Պօլսի հայոց պատրիարքարանի ներկայացուցիչ Աշոտ Յակոբ եպիսկոպոսին ընդունել իր մօտ և թոյլ չը տալ, որ պատրիարքի ներկայացուցիչը հիւրանոց գնայ։ Միթէ ամբողջ առաջնորդարանում, որ ազգի տունն է և ոչ իրա եպիսկոպոսի, մի հատ սենեակ չը գտնվեց՝ պատրիարքի ներկայացուցիչ եպիսկոպոսի համար»։

Ես ստիպվեցի ընդունել այս դիտողութիւնների ճշտութիւնը։

Ամբողջ ճանապարհին, կրկնում եմ, ես լսեցի դժգոհութիւններ թիւրքահայ պատգամաւորների կողմից։ «Մենք չէինք յուսալ, որ մեր ռուսահայ եղբայրների մտաւորականութեան կենտրօն համարվող Թիֆլիսը մեզի այդպիսի վատ ընդունելութիւն ցոյց կը տայ, մանաւանդ այժմ, մեր ազատագրութիւնից յետոյ»։

Ես աշխատեցի, որքան կարող էի, մեղմացնել թիւրքահայ պատգամաւորների կրած վատ տպաւորութիւնը, բայց նրանք յայտնեցին, որ «մանաւանդ Սաթենեան սրբազանի վարմունքը երբէք չը պիտի ներեն և մոռանան»։

Գնացքը կանգնեց և մենք մեկնում ենք Էջմիածին։

Հ. Առաքելեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Լագօդաղ, 25 նոյեմբերի

Թիֆլիսի նահանգապետը թոյլատրել է Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերութեան Լագօդաղի ճիւղի վարչութեանը բանալ Լագօդաղում ձրի ժողովրդական գրադարան-ընթերցարան։ Որոշված է գրադարան-ընթերցարանը բանալ առաջիկայ յունվարի 1-ին։ Գրադարան-ընթերցարանը կունենայ գրքեր և պարբերական հրատարակութիւններ հայերէն, ռուսերէն և վրացերէն լեզուներով։ Մուտքը ձրի։

Հայոց դպրոցը այս տարի աւելացրեց մի դասարան։ Դպրոցն ունի երեք բաժանմունք, որոնցից առաջին բաժանմունքն առանձին է, իսկ II և III բաժանմունքները՝ միացեալ։ Մտադրութիւն կայ միւս տարուանից աւելացնել IV բաժանմունք։ Դպրոցում սովորում են 50՝ երկու սեռի սաներ։ Հասարակութիւնը դպրոցի պահպանութեան համար որոշեց տարեկան տուրք տալ մօտ 600 րուբլի։ Ցանկալի է, որ այդ համակրելի որոշումն արդիւնքների չը հանդիպի և իսկապէս իրագործվի։ Շնորհակալութիւն բարեգործական ընկերութեան Թարհրդին, որ 100 րուբլի նպաստ յատկացրեց տեղիս ազգաւոր դպրոցին։

N. N.

—

Գանձակ, 25 նոյեմբերի

Աշուն է։ Երկրագործ գիւղացու յոյսը հողին պահ տալու մի շրջան, որի շրջանութեան միջոցին երկրագործը կռւելով խոպան հողի հետ՝ պատռում է նրա կուրծքն և այնտեղ թաղում իր դարդը ու հեռաւոր յոյսը։

Այս վիճակի մէջ է գտնվում այժմ 700 տնից բաղկացած Փիբ գիւղը։ Աշուն է. ինչ անի անզօր փիբեցին, երբ չը կարողացաւ նոյնիսկ կիսով չափ օգտվել ներկայ վարուցանքի սեզօնից։ Նա մեծ յոյս ունէր, որ այս տարի իր ամբարը լիքն և երեխաների աչքը կուշտ կը տեսնի. բայց այդ նրան չը վիճակվեց. նա միայն ստացաւ 3—4 ամսվայ պաշար։ Փիբեցին ուրախութեամբ այդ չնչին վաստակը երեխաների բերանից կտրելով հողին կը յանձնէր, բայց այդ էլ չաջողվեց, որովհետև իր միակ աշխատակից՝ «ընկեր» եզն աշնան սկզբից դաբաղ կոչված հիւանդութեամբ վարակվելով թողեց նրա ձեռքերը խաչած և արօրը ժանգոտած։ Ահա ինչու 700 տնից բաղկացած Փիբը չը կարողացաւ քառորդ սերմն անգամ պահ տալ հողին։ Կարտօֆելը, որ իր առատ բերքով մեծ օգնութիւն էր հասնում, այս տարի, երաշտի պատճառով, հազիւ ցանած սերմն ստացվեց։ Մի խօսքով, այս տարին փիբեցու համար չէր և ոչ նրա անյատակ ցաւերի դարմանող տարի։

Կանցնի 3—4 ամիս, կը վերջանայ եղած պաշարը. ինչ է անելու այնուհետև փիբեցին. շատ պարզ և հասկանալի է. անցեալ տարիների պէս դիմելու է կորստաբեր պանդխտութեան գաւազանին, որպէսզի կարող լինի օտարութեան մէջ իր կեանքը մաշելով բաւականութիւն տալ իր ծով կարիքներին՝ ազատելու սովի մարդակեր ճիրաններից իրանից հաց աղերսող երեխաներին։ Իսկ վաշխառուն ականջները լաբած սպասելու է նրան։

Պէտք է ասած, որ գիւղում ոչ մի մխիթարական նոր երևոյթ չը կայ. ինչ որ կայ՝ հին է, պապերից ստացած։ XX դարը անզօր է գտնվել փիբեցու վրայից թափ տալ փոքր ի շատէ հին դարի փոշին։ Եթէ կայ մի մխիթարական բան, այդ ծխական և պետական դպրոցներն են, որոնք իրանց մէջ ընդունելով 147 աշակերտ՝ շատ չնչին տոկոս են կազմում համեմատած եղած կարիքի հետ։

Սարգօ

—

Վաղարշապատ, 21 նոյեմբերի

Այսօր սաւր հողին պահ տուեցինք թիւրքահայ՝ Սարգիս Հայկունու դիակը, ամենանանշուք կերպով. անշուք եմ ասում, որովհետև չը նայած օրը տօն էր, այնուամենայնիւ Վաղարշապատի հասարակութիւնը գլացել էր եկեղեցի գալ. դատապարտելի էր մանաւանդ թիւրքահայերի վարմունքը, որոնք խումբ-խումբ կանգնած այս ու այն պատի տակ՝ բամբասանքով էին զբաղված։

Անհասարակ հայերս գիտենք մեծ-մեծ խօսել և ճառել օդի մէջ, իսկ ակտիվ գործունէութիւն երբէք ցոյց չենք տալ. սա հայերիս յատկութիւնն է։

Եկեղեցում ճեմարանի ուսուցիչ պ. Կանայեանը մի քանի խօսքերով դրուատեց հանգուցեալի գործունէութիւնը. անշուշտ ապագայ քննադատը երևան կը հանի հանգուցեալի մատուցած ծառայութեան արժէքը։ Ս. Հայկունին մեռաւ ամենադառն չքաւորութեան մէջ. անգամ հանգստանալու մի սենեակ չունէր, որպէսզի կարողանար իր գրուածքները կարգի բերէր՝ տպագրել տալու համար։

Հանգիստ ոսկերացդ բազմաչարչար ծերունի։

Ժամբորդ

ՊԵՏԱԿԱՆ ԴՈՒՄԱ

—

(Հեռագրով)

Պետերբուրգ, 27 նոյեմբերի

Վեցերորդ նիստը բացվեց 11 ժամ 8 րօպէին։ Նախագահում էր Խօմեակով։ Ցայտարարվեցին ընթացիկ գործերը։

Բերեզօվսկի 2-րդը զեկուցանում է օրինագիծը «Пр. Вѣд.» լրագրի խմբագրի ռոճիկը շարունակելու մասին, 3500 ր. չափով, ինչպէս որոշել է բիւջէտային յանձնաժողովը։ Ներքին գործերի մինիստրի օգնականը պաշտպանում է 5500 ր. ռոճիկ տալու հարցը, ինչպէս առաջարկել է մինիստրութիւնը։ Ռօդանով և Գեգէչկօրի առաջարկում են օրինագիծը մերժել աննպատակ համարելով պաշտօնական լրագրի հրատարակութիւնը։ Քուէարկութեամբ Դուման համաձայնվում է բիւջէտային յանձնաժողովի որոշման հետ։

Կապուստին զեկուցանում է օրինագիծ Թիֆլիսի ֆիզիքական դիտանոցին միջոցներ տալու վերաբերմամբ՝ ժամանակաւոր դիտողութիւններ կատարելու համար Մցխէթի շրջականերում։

Մարկօվ 2-րդը գտնում է, որ թէպէտ ֆիզիքական դիտանոցը կուլտուրական հիմնարկութիւն է, սակայն դժբաղդաբար Թիֆլիսի դիտանոցը գտնվում է Կովկասում, իսկ Կովկասը գտնվում է կատարեալ անիշխանական վիճակի մէջ, և շատ հաւանական է, որ շուտով ստիպված կը լինենք նորից նուաճել նրան կոմս Վօրօնցօվ-Դաշկօվի անգործունէութեան պատճառով։ Նախագահը կանգնեցնում է հռետորին։ Մարկօվ 2-րդը շարունակում է. «Մինչև այդ գործիչը այնտեղ է, փող չը պէտք է տալ» (ծափահարութիւններ աջակողմից)։

Չխեիձէն գտնում է Կովկասում անիշխանութեան մասին այդ արգումենտը այնքան ձանձրացուցիչ, որ Դումայի ամբիոնից պէտք էր դրա մասին լռել. դրանից առաջացած դժգոհութիւնը ոչինչ լաւ բանի չի յանգի. Կովկասի ոչ մի նուաճման մասին այս ամբիոնից խօսք չէ կարող լինել, որովհետև Կովկասը վաղուց արդէն մասամբ նուաճված է, մասամբ կամաւորապէս միացված է Ռուսաստանի հետ. այդպիսի բաների մասին խօսակցութիւնը միջ կը տար բէակցիային։ (Ծափահարութիւններ աջակողմից)։

Նախագահը խնդրում է խօսել մասնիսական դիտողութիւնների և ֆիզիքական հետազօտութիւնների մասին, չը շօշափելով անիշխանութեան հարցը Կովկասում և նրա նորից նուաճման հարցը։

Խօսելու ցանկացողներ չը կան։

Քուէարկութեամբ օրինագիծն ընդունվեց։

Անրէպի զեկուցումով առանց վիճաբանութիւնների ընդունվում է լրացուցիչ 5000 ր. գումար տալու օրինագիծը Մոսկվայի արդիւնաբերական դպրոցը պահպանելու համար։

Ավէնցիցկին զեկուցանում է օրինագիծ ռուսական երկաթուղիների ընդհանուր կանոնադրութեան 54, 55, 57, 78, 79, 80 և 90-րդ յօդուածները փոփոխելու մասին, որոնք վերաբերում են շրջանային բեռների դօկումենտներին և բեռները յանձնելու հարցին։

Դուման առանց վիճաբանութիւնների որոշում է անցնել յօդուածային քննութեան։

Օրինագիծը երկար վիճաբանութիւնից յետոյ ընդունվում է կոմս Բօբրինսկու հետևեալ բանաձևով. «Ընդունելով, որ երկաթուղիներով ձրիաբար ճանապարհորդելու համար զանազան հաստատութիւններին ձեռքով վկայականներ տալու այժմեան կարգը պահանջում է անյապաղ վերաքննութիւն, Դուման անցնում է հերթական գործերին»։

Դադարից յետոյ Դուման զբաղվում է կրկին նոյեմբերի 9-ի օրէնքով։

Բերեզօվսկի 1-ինը, խօսելով այդ օրէնքի դէմ, վերջում պաշտպանում է սահմանադիր-ռամկավարների հողային նախագիծը։

Ապա խօսում են բարօն Մէյենդօրֆ, Տօմիլօվ, Կուզօվկօվ, կոմս Ուվարօվ, որոնք պաշտպանում են նոյեմբերի 9-ի օրէնքը։

Ուշ լինելու պատճառով նիստը յետաձգվում է չորեքշաբթի, նոյեմբերի 29-ին։

(«Հ. Գ.»)

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԼԻՃԻՑ

—

Բժ. Ցեննօվսկու և հիւպատոս Զայչենկօյի գործը

Օդեսսա, 16 նոյեմբերի

Շաբաթ օրը ամսիս 11-ին այստեղի III քաղաքամասի հաշտարար դատաւորի մօտ քննվեց պարսկական հիւպատոս Զայչենկօյի՝ Սիբիրեակօվի թատրօնում ապրիլի 2-ին բժ. Ցեննօվսկուն ապտակելու գործը։

Դրանից ամիս ու կէս առաջ բժ. Ցեննօվսկին, որը այստեղ յայտնի է իբրև հասարակական գործիչ և «Од. Нов.» լրագրի գլխաւոր աշխատակիցներից մէկը, այդ լրագրում մի ֆելիէտօն էր գրել, ուր դուրս էր բերել մեր երիտասարդ սերնդի աննորմալ դաստիարակութիւնը և, իբր սրա հետևանք, շատ երիտասարդ կեանքերի անբաղդացումը։ Այդ ցաւալի երևոյթի պատճառների մէջ յիշված էր և այն, որ շատ անգամ երիտասարդ կամքը չէ կարողանում դիմադրել զանազան գայթակղեցնողներին, և բերված էր մի այդպիսի դէպք, ուր մի գիմնազիայի աշակերտուհի վերջ էր դրել կեանքին, ծովը նետելով իրան։

Այդ ֆելիէտօնի գայթակղեցնող-հերոսի մէջ՝ այստեղի պարսկական հիւպատոս Զայչենկօն ճանաչել էր իրան և մարդիկ էր ուղարկել բժ. Ցեննօվսկու մօտ բացատրվելու համար, բայց այս վերջինը պատասխանել էր, որ այդպիսի մի գործ չէ կարելի քննել ընտանեկան կերպով, այլ բացարձակ, հասարակութեան առաջ, որովհետև դա ոչ թէ իրան ու հիւպատոսի գործն է, այլ ամբողջ հասարակութեան, որի հանրային շահերն են այստեղ շօշափվում։

Եւ ահա, ապրիլի 2-ին թատրօնում տեղի է ունենում վերոյիշեալ ապտակի դէպքը։ Ցեննօվսկին ուշաթափվում, վայր է ընկնում… Կանչում են «շուտափոյթ օգնութեան» կառքը։

Ահա այս գործն է, որ իր սկսվելուց մինչև հիմա բևեռել է իր վրա Օդեսսայի հասարակութեան բոլոր խաւերի լարված ուշադրութիւնը և որի մանրամասնութիւններին մեծ տեղ են տալիս այստեղի բոլոր լրագիրները։

Դատարանում մի շարք վկաների ցուցմունքներից երևաց, որ Ցեննօվսկու ֆելիէտօնում գրածները իսկական ճշմարտութիւն են և նա իրաւունք ունէր Զայչենկօյին մեղադրելու՝ մի շարք սիստեմատիքաբար կատարած այդպիսի գայթակղեցումների մէջ, որովհետև «յարգելի» հիւպատոսը, Վեներային իր ծառայութիւններն անելու համար, զոհեր էր ընտրում 15 տարեկան անչափահաս-աշակերտուհիների մէջ։

Վկայ բժ. Մալկօ պատմեց Զայչենկօյի զոհերից մէկի մասին, որը սովորում էր իր կնոջ գիմնազիայում, ուր ինքն էլ բժշկի պաշտօն է կատարում։ Նա ասաց, որ երբ գիմնազիայում այդպիսի լուրեր տարածվեցին աշակերտուհու մասին, իր կինը քննեց դասարանական դաստիարակչուհիների հետ այդ գործը և, գտնելով դասարանում մոռացված յիշատակարանը, ուր նա գրում էր իր ծանօթութեան մասին Զայչենկօյի հետ և ողբալի անկումը, արտաքսեց նրան գիմնազիայից։

Այդ դաստիարակչուհիներից մէկը, Գօվօրօվա, ասաց, որ այդ աշակերտուհին, որը մօտ 15 տարեկան էր, խոստովանվել էր նրան, թէ ինչպէս Զայչենկօն հետևում էր իրան ամեն տեղ, ուր պատահում էր, և, վերջ ի վերջոյ, ծանօթանալով հետը աջողեցրել էր տանել մի տուն, ուր և անբաղդացրել էր խեղճին։

Վկայ Եգիգ պատմեց իր ծանօթ, մի ուրիշ աշակերտուհու մասին, որը՝ նոյնպէս հրապուրվելով Զայչենկօյի գեղեցկութեամբ ու փայլուն համազգեստով, և հաւատալով, որ նա սիրում է միայն իրան, վերջ ի վերջոյ ընկնում է նրա ձեռքը։

Զաւրենկոյի վկաները կանչ էին տանում գլխաւորապէս զօրքի միայն անձնական [illegible] վրայ, [illegible]

Հաշտարար դատաւորը վճռեց 4 օրով բանտարկութեան ենթարկել [illegible] Զաւրենկոյին։

Հայկ Տէր-[illegible]

Հոկտեմբերի 27-ին [illegible] Գորու գաւառի [illegible] 20 տարեկան, [illegible] 30 տարեկան [illegible] 34 տարեկան [illegible]

Երկրորդ անգամ [illegible] այս գործը [illegible]

Նոյն օրը Թիֆլիսի [illegible] 8 տարեկան [illegible] աղջկան լկելու մէջ։

Դատարանը գաւառ-ծերունուն դատապարտեց 4 տարով բանտարկութեան, բոլոր իրաւունքներից զրկելով։

Խ Օ Լ Ե Ր Ա

— Թիֆլիսի քաղաքային բժշկական-սանիտարական մարմնի տեղեկութիւնների համաձայն, հոկտեմբերի 25-ին և 26-ին խոլերային դէպք քաղաքում չեղաւ։

— Ղազախի գաւառում հոկտեմբերի 22-ից մինչև 25-ը խոլերայով հիւանդացել են 6, մեռել են 3 հոգի։

— Գանձակ քաղաքում հոկտեմբերի 12-ից մինչև 26-ը հիւանդացել և մեռել են 5 հոգի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Կովկասի Փոխարքան այսօր, հոկտ. 29-ին, Պետերբուրգից ճանապարհ կընկնի դէպի Կովկաս յատուկ գնացքով։ Կոմսը Թիֆլիս կը հասնի նոյեմբերի 2-ի առաւօտեան ժամը 9-ին։

— Կովկասեան գիւղատնտեսների համագումարը Թիֆլիսում կը գումարուի դեկտեմբերի 7-ին և կը տեւէ մինչև 15-ը։

— Վ. Թամամշեանի կտակակատար իշխ. Արամէլիքը տեղեկացրեց քաղաքային վարչութեան, որ ա. Թամամշեանի մահից յետոյ մնաց 19,000 ր. մի գումար, որը այժմ տոկոսներով դարձել է 20,342 րուբլի։ Այս գումարը նա մտադիր է պահել փոխադարձ վարկի ընկերութեան մէջ կրկին մէկ տարի ևս $5^1/_2$ տոկոսով։ Ինչ վերաբերում է մնացած 6000 րուբլու գումարի երկու մուրհակներին, նրանցից մէկը արդէն վճարուած է իշխ. Արամէլիքեաններին, որոնք կտակողի կամքի համաձայն 2000 րուբլին ծախսել են Թաղման վրայ, իսկ միւս մուրհակը՝ 4000 ր. գումարի՝ վճարվելու է գեներալ Վարշամովի այրուն, երբ սա կը հաստատուի ժառանգութեան իրաւունքների մէջ։ Սրանից յետոյ իշխ. Արամէլիք մտադրութիւն ունի այդ փողերը վերածել պետական 4 տոկոսային րենտաների և մտցնել քաղաքային գանձարկղը կտակողի կամքի համաձայն երկու Թոշակաւորներ հաստատելու համար։

— Վրաստանի էկզարխի պաշտօնի համար ամենահաւանական Թեկնածու համարվում է Վոլինի արքեպիսկոպոս Անտօնիյը, որի աշխարհական անունն է Ա. Գ. Խրապովիցկի։

— Թիֆլիսի քաղաքային դումայի ձայնաւորների մի խումբ, քննելով քաղաքի ֆինանսական դրութիւնը, գտել է նրան բաւարար։ Այժմ վճռված է մի հսուտ հաշուապահ հրաւիրել արտասահմանից կամ Ռուսաստանի միջից քաղաքային վարչութեան հաշուապահական մասը կանոնաւոր հիմքերի վրա դնելու համար։

— Ժողովրդական դպրոցների տեսուչը հաղորդեց քաղաքային վարչութեան, որ ռուսաց լեզուի դասաւանդութիւնը քաղաքային տեղական տարրական դպրոցներում դրված է շատ վատ հիմքերի վրա, որովհետև դասատուները խուսափում են 1881 թ. կրթական պլանը ճշտութեամբ կատարելուց։ Այսպէս, այդ դպրոցների 2-րդ բաժանմունքում ռուսաց քերականութիւնը աւանդվում է ոչ թէ առաջին, այլ երկրորդ կիսամեակից. այդ դպրոցների երկրորդ և երրորդ բաժանմունքներում Թւաբանութիւնը ուսուցանում են ոչ թէ ռուսերէն, այլ տեղական լեզուներով։ Նկատի առնելով այդ հանգամանքը, քաղաքային վարչութեանն առաջարկվում է պարտաւորեցնել ժողովրդական դպրոցների տեղական բաժինների կառավարիչներին՝ գանց չառնել 1881 թ. դպրոցական կանոնադրութիւնը։ Պետական լեզուի դասաւանդութիւնը տեղական դպրոցներում կանոնաւոր ուղիի վրա դնելու նպատակով, դպրոցական մասնաժողովը որոշել է ժողովրդական դպրոցների տեսչի վերոյիշեալ առաջարկութիւնը հաղորդել դպրոցների կառավարիչներին ճըշդիտ կատարողութեան համար։

— Թիֆլիսի [illegible] 1—15-ը [illegible] 4998 ր. 35 կ. [illegible] 141,030 րուբլի։

— [illegible] Թիֆլիսում, [illegible] 700 րուբլի [illegible]

— Հոկտեմբերի 23-ին և 24-ին Թիֆլիսի քաղաքային [illegible] 6-ից 10-ը և 11-ից [illegible]

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

— Աւլաբարում, [illegible] 25-ին [illegible] 140 րուբլու [illegible]

— Հոկտեմբերի 27-ին, [illegible] № 42 [illegible] օգնութեամբ գողացել են 88 րուբլու անձային իրեր։ Ձերբակալել են նրա նախկին սիրուհի Ելենա Բուլգակովային։

— Հոկտեմբերի լոյս 27-ի գիշերը, Դիղոմիում, պարկաճղատակ Աղախան Աղախանեանի խանութից Ստեփան Զակուլաճէվը, որ այժմ ձերբակալված է, գողացել է 113 րուբլու ապրանք։

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՑ

— Վարշաւայի ու Ռիգայի հրէաները, վրդովված Թիւատութեան ծէսի առիթով Շոլոմ-Աշի սկսած քննադատութիւնից, վճռել են այլևս չը գնել հռչակաւոր հրէական այդ գրողի աշխատութիւնները և ներկայ չը լինել նրա պիէսաների ներկայացումներին։

— Պոստ-հեռագրական գլխաւոր վարչութեան կառավարիչ Սեվաստիանովը, լուրերին նայելով, հեռանում է իր պաշտօնից և նշանակվում է կառավարչական սենատի անդամ։ Նրա տեղ նշանակվում է կամերհեր Խիտրովը։ («Р. Сл.»)

— Ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրը բացատրել է, որ հասունութեան վկայական ստանալու համար քննութիւն տուող անձինք պարտաւոր չեն ներկայացնելու քաղաքական բարեյուսութեան վկայաթուղթ։ Ինչ վերաբերում է այնպիսիներին, որոնք գտնվում են ոստիկանական հսկողութեան ներքոյ, կարելի է թոյլատրել քննութիւն տալու դրա համար նախապէս ստանալով ներքին գործերի մինիստրի համաձայնութիւնը և այն պայմանով միայն, որ հսկողութեան ներքոյ գտնվողների քննութիւնները կատարվեն աբիտուրիէնտներից առանձին։

— Հոկտեմբերի 18-ին Պետերբուրգից ուղարկվել են Ռիգայի տաժանակիր բանտը 60 հոգուց բաղկացած մի խումբ կալանաւորներ, որոնցից շատերը շղթայված են եղել։ Քաղաքական յանցաւորների թւում եղել են Վ. Նանչեվսկայա, որը դատապարտված է Մեծ Իշխան Նիկոլայ Նիկոլայեվիչի և Ի. Գ. Շչեգլովիտովի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի համար, ապա Բէլով, Եմելիանովա, Սուբբոտինա, Իվանովա, Էսկինա և այլն, որոնք դատապարտված են գեներալ Բեդիգերի կեանքի դէմ կատարված մահափորձի համար։ («Б. В.»)

— Գիւղացիական բանկը Աստրախանի նահանգում գիւղացիներին տալու համար ձեռք է բերել Սապօժնիկօֆների ահագին կալուածը, որ 6.000,000 րուբլու արժողութիւն ունի։ («Б. В.»)

— Փոխադարձ վարկի ընկերութիւնների համառուսական ժողովների բիւրօն մշակել է համառուսական բանկի մի նախագիծ, որին կարող են անդամ դառնալ միայն փոխադարձ վարկի ընկերութեան անդամները։ Այդ նախագիծը արդէն հաստատվել է մինիստրների խորհրդի վերջին նիստերից մէկում։ Բիւրօն մտադիր է դեկտեմբերի 30-ին հրաւիրել բանկի հիմնադիր ժողովը։ Սպասում են, որ բանկը կը սկսի իր գործունէութիւնը 1909 թւի յունվարի 1-ից։

— Մօտ ժամանակներս մինիստրների խորհուրդը քննելու է զեմստվային գործիչների համագումարը թոյլատրելու հարցը, որ արդէն սկզբունքով յարուցված է Մօսկվայի զեմստվօյի մի քանի անդամների կողմից։ «Г. М.» լրագրի ասելով, կառավարչական շրջաններում զեմստվօների համագումարի հարցին վերաբերվում են բացասաբար։

ԳԻՏՈՒԹ., ԳՐԱԿԱՆ., ԳԵՂԱՐ.

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Հոկտեմբերի 27-ին արտիստական ընկերութեան Թատրոնում հայ դերասանական ընկերակցութիւնը առաջին անգամ հայ բեմի վրա դրեց Մաքսիմ Գորկու «Յատակում» (На днѣ) դրաման չորս գործողութեամբ։

Ինչպէս յայտնի է, Գորկին իր այդ դրամայում պատկերացրել է բօսեակների կեանքը։

Հասարակական կարգերի ու շահագործութիւնների զոհ դարձած այդ Թշուառականների բանակը քաշ է տալիս իր ողորմելի գոյութիւնը գինետներում և նկուղներում. այդտեղ են շուլեր Սատինը (Սեւումեան), ալկօհօլի զոհ դերասանը (Վանիշեր), իր անկումի մէջ անուղղելի բարօնը (Մամիկոնեան), գող Վասկան (Զարիֆեան), գործազուրկ սեւասր Կլէշչը (Թաշճեան) և արբեցողների առուար բանակը՝ Բուբնովը (Միրաղեան), Ալեօշկան (տ. Գուլազեան-Նօնիկեան), Նաստյան (տ. Մայսուրեան) և այլն։

Ահա գողերի, շուլերների ու ալկօհօլիկների այդ շրջանումն է, որ մի օր, յայտնի չէ որտեղից, յանկարծակի յայտնվում է կեանքի բովիցն անցած, շատ փորձութիւններ ճաշակած ու այդ փորձութիւններից շատ բան ուսած Թափառական ծերուկ Լուկան (պ. Աւետեան), այդ շրջանի համար անծանօթ ու նոր քարոզներով, որոնք կեանքի այդ խորթ զաւակներին ներշնչում են սէր դէպի իրանց բաղդակիցները և հաւատ՝ դէպի իրանց անհատական ոյժերը։ Լուկան իր համարձակ խօսքերով յեղաշրջումն է մտցնում տխմի մէջ խորասուզված այդ մարդկանց մէջ. նրանք ըմբռնում են, որ իրանք էլ մարդիկ են, կարող են տխմից դուրս գալ, բարձրանալ, աւելի մաքուր կեանքով ապրել, սիրել աւելի մաքուր սիրով, միայն թէ ունենան հաւատ և ինքնասիրութիւն, ձգտեն դէպի լաւը ու բարին։

Այդ խնդիրներն է շօշափում Գորկին Լուկայի բերանով։

Այսպիսի մի դժուար դրամայի աջող ներկայացման համար կարող ենք շնորհաւորել հայ դերասանական ընկերակցութեանը։ Դերակատարները լաւ էին ուսումնասիրել և լաւ ըմբռնել իրանց դերերը։ Պ. Աւետեան իր գրիմով և իր մտածված խաղով ճիշտ դուրս բերեց Լուկայի տիպը. ափսոս միայն, որ նա շատ էր ցածր խօսում և իր տոնի մէջ մտցնում էր կօմիկական նօտա։ Պ. Վանիշերը՝ դերասանի դերում և Մամիկոնեան՝ բարօնի դերում լաւ էին. առաջինի գրիմը աջող չէր և խաղը սառը՝ լքումի շրջանում. իսկ երկրորդինը, թէև լաւ էր գրիմը և շարժումները, մի փոքր չափազանցում էր սակայն արտասանութիւնը։

Հիանալի խաղաց տ. Գուլազեան-Նօնիկեան Ալեօշկայի դերում։ Լաւ էին պ. պ. Զարիֆեան և Թաշճեան, աջող էր տ. Մելիքեան Վասիլիսայի դերում։ Պ. Սեւումեանը (Սատին) աչքի ընկաւ իր խաղով առանձնապէս վերջին գործողութեան մէջ, թէև աւելի ինտելլիգենտ մարդու տպաւորութիւն թողեց։ Տ. Մայսուրեանը (Նաստիա) թէև վատ չը տարաւ իր խաղը, այնուամենայնիւ նրանից աւելին կարելի էր սպասել։

Միւս դերակատարները պահպանեցին անսամբլը։

Փոքր ինչ սառն անցաւ երրորդ գործողութիւնը։

Համեմատաբար այս անգամ աւելի բազմամարդ հասարակութիւն էր հաւաքվել, որը հեռացաւ գոհ սրտով։

Յաջորդ ներկայացումը տեղի կունենայ երկուշաբթի, նոյեմբերի 3-ին. խաղալու են «Դաւաճանութիւն» դրաման Սումբատովի, 5 գործողութեամբ, մասնակցութեամբ օր. Ի. Քալանթարի, որը առաջին անգամն է խաղում հայ դերասանական խմբի հետ։

Լ. Դ.

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Соловьевъ. «Кавказское Пчеловодство».
(Կովկասեան մեղուաբուծութիւն)

Մեղուաբուծութեան ներկայ ձեռնարկի հեղինակը իւրաքանչիւր տարի աւանդում է մեղուաբուծութեան դասեր Թիֆլիսի ջերմապահական կայարանում։ Եւ ներկայ աշխատութիւնը ոչ այլ ինչ է, բայց եթէ ամփոփումն այդ դասերի։

Հեղինակը փորձել է իր դասընթացքը յարմարեցնել կովկասեան պայմաններին։ Նա ուշադրութեան է առել նաև լեռնային և տափարակային շրջանների տարբերութիւնը և նրանց պահանջները։

Գրքոյկի մէջ կան 36 նկար, որոնք ներկայացնում են փեթակի զանազան մասերը և մեղուաբուծական գործիքներ ու պարագաները։

Գրքոյկը բաղկացած է երեք գլխից։ Առաջինը պարունակում է խորհրդածութիւններ մեղուաբուծութեան արդիւնագործական, առեւտրական և գիւղատնտեսական նշանակութեան մասին։ Երկրորդը նուիրված է մեղուանոցի կազմակերպութեան և փեթակների ու զանազան գործիքների նկարագրութեան։ Երրորդը վերաբերում է մեղուների խնամատարութեան և շահագործութեան։

Գրքոյկը բովանդակում է 102 երես և արժէ 75 կոպէկ։ Հրատարակված է Թիֆլիսում։

Ա. Ք.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Կարմիր-Վանք (Հ.-Նախիջ. գ.), 18 հոկտ.

Խնդրում եմ տեղ տաք երկտող նամակիս «Մշակի» համարներից մէկում։

Ռուսաստանի բոլոր թեմերի սրբազան առաջնորդների ուշադրութիւնն եմ հրաւիրում իմ անելանելի դրութեան վրա, որ երկար տարիներ քահանայութիւն արած լինելով, այսօր զրկված եմ ծուխից ու ընկած Հին-Նախիջևանի Կարմիր-Վանք գիւղում և տառապում եմ չքաւորութեան մէջ։

Խնդրում եմ սրբազան առաջնորդներին, եթէ կայ քահանայի կարևորութիւն Ռուսաստանի մի որևէ անկիւնում, թող բարեհաճեն ուղարկել ինձ այդ անկիւնը՝ տեղական ժողովրդի մէջ քահանայագործելու համար։

Ստեփաննոս ք. Տէր-Գալստեանց

Թիֆլիս, 27 հոկտեմբերի

Թոյլ տուէք ձեր յարգելի թերթի միջոցով յայտնել ի գիտութիւն հասարակութեան «Մեղու» աշխատանքի տան համար 1908 թ. յունվարից մինչև հոկտեմբեր ամիսը ստացված նուէրների ցուցակը՝ 1) Միրզոյեանների նուէթարդիւնաբերական ընկ. 100 ր., 2) տ. Մ. Աբեանից (կոյս Թայիրեանի միջոցով) 50 ր. յօգուտ կազմարարական գործիքներ առնելու ֆօնդին, 3) պ. Յակոբ Ղուկասեանից 25 ր., 4) Մայրապետ Արամէլիքեանից 25 ր., 5) բժիշկ Շիեանից փոքրիկ Արշակի ծննդեան տօնի առիթով 5 ր., 6) տ. Ոսկի Անանեանից (կոյս Թայիրեանի միջոցով) մի կարի մեքենայ, 7) եղբ. Ամիրաղեաններից 50 արշին մետաքսէ և բրդէ կտորեղէններ, 8) տ. Շուշանիկ Յակովբեանից 3 արշին կանաչ մահուդ գրասեղանի համար և մի ինքնահւ, 9) տ. Դարիա Յովհաննիսեանից «Փորձ» ամսագրի մի տարուայ համարները, 10) պ. Ա. Վարդապետեանից «Մուրճ» ամսագրի 5 տարուայ համարները, 11) պ. Գ. Աբովեանից (կոյս Թայիրեանի և տ. Աբրահամեանի միջոցով) կայսեր և կայսրուհու մեծադիր պատկերները շրջանակներով, 12) Կօջօրում մի խումբ կանանցից տիրուհի Մեհրաբեանի միջոցով հաւաքած 13 ր. 13 կ., 13) եղբ. Ջիլինգարեաններից (կոյս Թայիրեանի միջոցով) մի պատի ժամացոյց, 14) պ. Քոչարեանից երկու կազմարարական մեքենաներ (гобель и станокъ), 15) պ. Աստուածատրեանից (կոյս Թայիրեանի միջոցով) մի թէյի սեղան։

Մեղու ընկ. վարչութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը բոլոր վերոյիշեալ նուիրատուներին, որոնք այս կամ այն միջոցով եկել են օգնութեան ընկերութեանս։

Վարչութիւնս նմանապէս յայտնում է Դարչօ Գալստեանին, որը երկու ամիս շարունակ ընկերութեանս տրամադրութեան տակ էր դրել ձրիապէս իր երկու սայլերը, որոնք կապելով վերցրած ապրանքը տանում էին քաղաքից Նաւթլուղ և յետ բերում։

Պէտք է ասել, որ ընկ. միջոցները շատ սուղ են և կարօտ հասարակութեան լայն աջակցութեանը։

Ընկ. ցանկանալով ճոխացնել իր կազմարարական բաժինը՝ ամեն ջանք գործ է դնում ձեռք բերել զանազան կազմարարական գործիքներ և այս նպատակով հիմնել է կազմարարական մեքենաներ առնելու համար մի ֆօնդ։

Ընկերութիւնս դիմում է հասարակութեանը և խնդրում, որ այս ֆօնդի օգտին չը գլանան իրանց գոնէ փոքրիկ լուման տալու, որով միջոց կը տան ընկերութեանս բաւարարութիւն տալու այն բազմաթիւ չքաւոր հայ աղջիկներին և կանանց, որոնք ցանկութիւն են յայտնում սովորել այդ արհեստը, որպէսզի այդ միջոցով կարողանան իրանց օրապահիկը հայթայթել։

Նախագահ՝ Ս. Մինասեան
Գանձապահ՝ կոյս Հ. Թայիրեան
Քարտուղար՝ Ֆլօրա Վարդանեան

ՄՕՍԿՎԱՅԻ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԲՈՂՈՔԸ
(Նամակ խմբագրութեան)

Մօսկվայի հայ հասարակութիւնը, հոկտեմբերի 5-ի ընդհանուր ժողովում կայացած որոշման համաձայն, այսու բողոքում է հայ հասարակական կարծիքի առաջ այն վրդովեցուցիչ արտայայտութիւնների դէմ, որ տեղի են ունեցել սեպտեմբերի 28-ին Նոր-Նախիջևանում գումարված Թեմական ժողովում։ Իր պատուիրակ պ. Ս. Սուրէնեանի զեկուցումից հասարակութիւնը տեղեկացաւ հետևեալը.

1) Թեմական ժողովի պաշտօնական նիստում, պ. Զուբար, որի պատգամաւորութեան թեկնածութիւնը առաջարկված է եղել 7 ձայնով, հրաժարվել է քուէարկութիւնից, պատճառաբանելով հրապարակով իր հրաժարականը հետևեալ խօսքերով «Տուէք ինձ ինը ձայն... Մենք Նախիջևանցիքս մեր գիւղերի հետ կազմելով 40 հազար հայ բնակչութիւն և վիճակի ամենաբազմահոյ կենտրոնը լինելով՝ ենթարկվում ենք մայրաքաղաքների ազդեցութեանը, նրանց ներկայացուցիչներին ուղարկում ենք Էջմիածին. ինչ, մի թէ մենք մարդիկ չունենք»։

Այս առարկութեան դէմ Նոր-Նախիջևանի պատուիրակներից ոչ ոք չէ բողոքում... Պ. Զուբար ինը ձայնով ընտրվում է թեմական պատգամաւոր։

2) Թեմական ժողովը զրկում է մասնակցութեան իրաւունքից Թէոդոսիայի և Սիմֆերօպոլի հայ հասարակութիւններին, որոնց պատուիրակները յանձնել էին իրանց ներկայացուցչական իրաւունքները ներկայ պատուիրակներին—առաջինը՝ պ. Սուրէնեանցին, իսկ երկրորդը՝ պ. Կոյլուեանին—ապօրինի համարելով այդպիսի յանձնարարականները։

3) Հայր փոխանորդի կարգադրութեան համաձայն՝ զրկվել են մասնակցութեան իրաւունքից և Կիևի-Խարկովի հայ հասարակութիւնները, որոնց ներկայացուցիչ ընտրված է եղել հայր Ռ. Սամուէլեանը։

4) Պաշտօնական նիստից առաջ կայացած նախապատրաստական ժողովում մայրաքաղաքների, Ղրիմի և գիւղացի պատուիրակները համակարծիք են եղել միմեանց և միանգամայն հակառակ այն միակողմանի ուղղութեան և կամք. Թեկնածուի եզրակացութեան,—որ ուղղութեան ներկայացուցիչ հանդիսանում է պ. Զուբար։ Լսելով պ. Սուրէնեանցի զեկուցումը՝ հասարակութիւնը եկաւ հետևեալ եզրակացութեան.

1) Պ. Զուբար վստահութիւն է ունեցել այնպիսի մի ընդհանրական, համազգային խորհրդաւոր գործում, ինչպիսին է ամենայն հայոց հայրապետի ընտրութիւնը, խտրութեան խնդիր առաջ բերել, գրգռելով տեղային ինքնասիրութեան ոչ պատկառելի զգացմունքը և այդ պատճառով սխալ հողի վրա են դրվել ժողովի գրագծումները։

2) Մտացածին և քմահաճոյ մեկնութեամբ գործող կանոնների՝ երեք հայ հասարակութիւն (3 ձայն 20 ձայնից) զրկվել են մասնակցութեան իրաւունքից, քանի որ, Փոխարքայի հրահանգի համաձայն, որի գործադրութիւնը սինոդի կարգադրութեամբ տարածված է և Բեսարաբիայի թեմի վրա, յանձնարարել իր ձայնը ուրիշին՝ պատուիրակը ունի լիակատար իրաւունք. ինչ վերաբերում է Կիևի-Խարկովի ընտրութիւններին, եթէ դրանք ապօրինի էին, հարկաւոր էր նշանակել նոր ընտրութիւններ և տալ հնարաւորութիւն հասարակութեան իր քաղաքացիական խոշոր պարտքը կատարելու։

3) Ընտրութեան ելքը տարբեր կը լինէր, եթէ վերոգրեալ անկանոնութիւնները տեղի չունենային։

Ուշադրութեան առնելով այդ բոլոր հանգամանքները՝ Մօսկվայի հայ հասարակութիւնը պարտք է համարում՝

1) Բողոքել պ. Զուբարի ընդհանուր գործում հակահասարակական բնազդներ գրգռող առարկութեան դէմ, ցաւելով ընդ նմին, որ Նոր-Նախիջևանի պատուիրակներից ոչ ոք չէ բողոքել պ. Զուբարի խօսքերի դէմ։

2) Յայտնել յընդհանուր գիտութիւն, որ պ. Զուբար չէ ներկայանում իբրև ամբողջ թեմի պատգամաւոր և չէ արտայայտում թեմիս հասարակութեան մեծամասնութեան ցանկութիւնները, այլ տանում է Էջմիածին լոկ Նոր-Նախիջևան քաղաքի տուած լիազօրութիւնը։

Նախագահ ընդհանուր ժողովի՝
Ստ. Մամիկոնեան

Մօսկվա, 21 հոկտեմբերի

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՕԼՍԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՆԵՐ

Կ. Պօլիս, 13 հոկտեմբեր

Քաղաքական մթնոլորտը բաւական պարզուած է. մայրաքաղաքն ալ մի քիչ անդորրուած կերևի։ Զէնքերու գնումը իր նախկին թափով չի շարունակուիր, կամ թէ այնքան գնումներ եղան, որ ալ հարկաւորութիւն չմնաց նոր գնումներու։ Եւ սակայն մեծ ապսպրանքներ ամեն կարգի վաճառատներէ։

Չեմ կարծեր, որ գնդակի փորձեր կատարուին, և սակայն լաւ է, որ մերիններն ալ—անցած փորձերուն մէջ ոչխարական զոհ—ընտելանան ձեռքի մէջ ունենալու, դժբաղդ պարագաներու մէջ, փրկութեան միակ գործիները և չփուճն ատրճանակի փողին վրայ։

Կառավարութիւնը, մայրաքաղաքին մէջ իրարու յաջորդական դէպքերէն խրատուած, ըմբռնած է թէ ոստիկանական հին դրութիւնը, բոլորովին յետադիմական, անյարմար է քաղաքին պահպանութեանն ու հսկողութեանը։ Սելանիկի կեդրոնական քօմիտէին միջամտութեամբն ու կարգադրութեամբը՝ «որսորդ զօրախումբեր» բերել տալով, զանոնք տեղաւորած է այլևայլ թաղերու մէջ. ուրիշներ ալ պիտի հասնին յաջորդաբար։

Որսորդ զինուորը լուռ ման կուգայ ամբոխին մէջ, պարածածկուած իր վերարկուին մէջ։ Լարուած ուշադրութեամբ կը հետևի մարդոց շարժումներուն, նայուածքներուն, խօսքերուն։ Վայ, եթէ անտեղութեան մը տեղի տուած ես. երկաթէ ձեռք մը կը ծանրանայ թիկունքիդ վրայ և կամ յանկարծական ապտակ մը, կապարի պէս ծանր, կիջնէ։ Աչքերդ հազիւ թէ բացած, տեսութեանդ առջև կունենաս հոլանի կուրծք մը, փամփուշտներով զարդարուն, ատրճանակները, երկուորիկ ճիւղերու պէս, կուշտի մը վրայ կողմնակի կը պառկին։ Այդ նոր տեսքէն, գլուխդ կախ, բոլէապէս զգաստացած, ճամբադ կը շարունակես ամբոխին մէջ, ամօթով շառագնած, հլու ու լուռ։

Գնահատելի տնօրէնութիւն մըն է աս. կը գովենք կառավարական այդ որոշումն ու գործադրութիւնը։ Ու անհրաժեշտ էր այսպիսի կարգադրութիւն մը, մանաւանդ այս օրերուս մէջ, ուր, ամեն առաւօտ, պատերուն վրայ փակցուած յայտարարութիւններ, այլևայլ տագնապալի պարունակութիւններով, միտքերու շփոթը կը կրկնապատկէին։ Կասկած ալ չկայ, որ եթէ այսպէս շարունակուի, մութի մէջ լարուած բոլոր մեքենայութիւնները կը ջախջախուին ու յետադիմական շարժումներն ալ ինքնին կը ջլատուին։

Գաւառներէ եկած նամակները դեռ չփոխեցին իրենց ton-ը։ Թուրք մամուլին մէջ կան, որ անհիմն կը կարծեն գաւառի

լուրերը կամ թէ հնարովի, Թաղուն դիտաւորութեան մը իբրև հետևանք: Եւ ատիկա սա պատճառաբանութիւնով, որ իբրև թէ հայ թերթերը միաբանած ըլլան այս օրերս այդ կարգի հրատարակութիւններով Թարմ լուրեր հայթայթել նոր կազմուելիք դեսպանախորհուրդին: Մինչդեռ մեր կարծիքովը, պէտք է երախտապարտ ըլլար մեզի Թուրք մամուլը, որ անկեղծօրէն Թարգման ըլլալով ներքին շփոթութիւններու՝ կառավարութեան ուշադրութիւնը ուզած ենք դարձնել տեղի ունեցած դէպքերու վրայ, Թոյլ չտալու որ տարածութիւն գտնեն այդ կարգի շփոթութիւնները, անկարգութիւնները և նոր փաստեր ընձեռեն օտար տէրութեանց մեր ներքին գործերուն միջամտելու՝ սահմանադրութեան առաջին օրերուն մէջ:

Ուրիշ անտեղութիւն մըն ալ սա եղաւ, որ յանկարծ դադրեցաւ հիւանդանոցին յատկացուած օրական հացին նպաստը: Պատրիարքարանը գաղթականներով արդէն շփոթութեան մէջ՝ հիւանդներու հարցովն ալ պաշարուեցաւ յանկարծ: Տեղապահին դիմումին վրայ, մինիստր-նախագահը զարմացած՝ խկոյն կը հրամայէ պէտք եղած կարգադրութիւնը ընել ու օրական հացի նպաստը շարունակել ըստ առաջնոյն: Երկու օր է, որ հացերը կը տրուին հիւանդանոցին:

Երեսփոխանութիւնը իր նիստերը կը շարունակէ: Մեր աջի ընտրած պատգամաւորը հրաժարեցաւ իր վատառողջութեանը պատճառաւ, յաջորդ մը ընտրուեցաւ բացորոշ մանդայով թէ իր քուէն պէտք է տայ միայն ու միայն Իզմիրլեանի, կանդիդատի համար ալ՝ իր ընտրելին պիտի ըլլայ Եղիշէ Դուրեան:

Այսօրուընէ սկսեալ ճամբայ կելլեն հետզհետէ Թիւրքահայ պատգամաւորները: Պոլսոյ ներկայացուցիչներն են Աշոտ եպիսկոպոս և Թօփալեան Ալեքսան:

Շահէն

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳ. ԳՈՐԾ.

27 հոկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Ցանկարծամահ եղաւ ուղեղի արիւնհոսութիւնից Պետական Խորհրդի անդամ իշխան Կասատկին-Րոստովսկին:

Չայկօվսկու մահվան 15-ամեակի օրը, երաժշտասիրաց ընկերութիւնը պատւեց երաժշտագէտի յիշատակը մի համերգով, որ կազմված էր նրա աշխատութիւններից:

Ժողովրդական լուսաւորութեան վարչութեան վերատեսուչ գ. խ. Անդրիանով պաշտօնից արձակվում է հիւանդութեան պատճառով: Նրան յաջորդ նշանակված է գ. խ. Անցիֆէրով:

Ադատուրովին բարձրագոյնս հրամայված է նախագահ լինել ճանապարհների հաղորդակցութեան մինիստրութեան ինժեներական խորհրդի մէջ:

Քաղաքում խօլերայով հիւանդացան 24, մեռան 6 հոգի: Նահանգում հիւանդացաւ 1-ը:

Րոստով Դ./վ., Տագանրօգը, Աստրախանի նահանգի Կրասնօեարսկի գաւառը և Նիժնի-Նովգորօդի նահ. Գորբատօվսկի և Մակարեվսկի գաւառները ճանաչվում են խօլերայից վարակուած: Կազանի, Կօստրօմայի, Օլօնեցկի, Կալուգայի, Մօգիլեվի, Պօդօլի, Բեսարաբիայի, Չերնօմորի, Բագուի և Ստաւրօպօլի նահանգները, Վարշավա, Օրենբուրգը, Կրասնօվօդսկը, Կերչը և Ազովը ճանաչվում են խօլերայից ազատ:

ԼՕՁ: Ժամ. զինւ.-դատարանը կախաղանի դատապարտեց 3 հրէաների սպանութեան մէջ մեղադրվող բանւորին:

ՌԻԳԱ: Մահվան դատապարտված հինգ հոգու պատիժը գեն.-նահանգապետը փոխարինեց ցմահ տաժանակիր աշխատանքներով:

ՆՕՎՕՉԵՐԿԱՍԿ: Չերկասի շրջանի 14 ստանիցաների լիազօրների համագումարը անհրաժեշտ գտաւ մտցնել զէմստվօ Դօնի շրջանում, շրջանային ժողովներում գերակշռող տեղերը տալով կօզակներին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ: Առևտրի մինիստրութիւնը Թոյլատրեց դեկտ. 28-ին գումարել Ռուսաստանի հարաւի լեռնարդիւնաբերողների հերթական համագումարը:

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ՑԱՒՏՆՈՒՄ Է

Նոր-Նախիջևան, Եկեղեցում Աբելեանի...—Զեր [illegible] ... [illegible]

[illegible]

Խմբագիր՝ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ե. ՏԷՐ-ՄԱՐԻՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺԻՇԿՆԵՐ Բ. ՆԱԼԻՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
[illegible]
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ
Բ. Ա. ՆԱԼԻՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. [illegible]

Կ. Մ. ՉԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. [illegible] ներքին և հիւանդ[illegible]

Զ. Ի. ԲԱԲԱՅԱՆԵԱՆ—10—11 ժ. [illegible]

Ն. Տ. ՄՈՒՐՈՒՆ—10—12 ժ. [illegible]

Մ. Կ. ԱԽԵՏՍԵԱՆ—11—12 ժ. [illegible]

Ա. Մ. ՓՈՒՂՈՂՕՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. և [illegible]

Ա. Գ. ԿԱՐԱԽԵՏԵԱՆ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. [illegible]

ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Մ. ՏՈՒՐԲՈՎԻՉ—1½—2 ժ. մանկաբարձական [illegible]

Գ. Ե. ԳՈՒՐԳԵՆՕՎ—12—12½ ժ. [illegible]

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ.

Օ. Կ. ԳԵՏԵՎԱՆԵԱՆ-ԷՆՏԼ—6—6½ ժ. մանկաբարձ., կանանց և երեխայոց հ.

Ի. Տ. ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց հիւ. [illegible]

Վճարը 50 կ. [illegible]

Բժշկական Դ. [illegible]

Զգուշացէք կեղծումներից

ԲՕՐՆՕ-ՏԻՄՕԼԵԱՆ ՍԱՊՈՆ

Գ. Յ. ԻՒՐԳԵՆԻ

Պեպիններ, [illegible] գռւկներ [illegible] և [illegible] բութիւն [illegible] կտոր 50 կոպ., ½ կտոր 30 կոպ. [illegible] Լոնդոն, 1893 [illegible] Գ. Յ. Իւրգենի [illegible]

(14, 29) 25—24

УГОЛЬ
КУЗНЕЧНЫЙ, ПАРОВИЧНЫЙ, ПЛАМЕН., АНТРАЦИТЪ, КОКСЪ.
ЦѢНЫ ОПТОВЫЯ.
А. БРАУХЛИ, Харьковъ.

(ա. օ.) 52—39

Բ Ժ Ի Շ Կ
Ա. Մ. ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ներքին հիւանդութիւններ
Ընդունելութիւն ամեն օր { 11—12 ժ. առաւ. / 5—6 ժ. երեկ.
Վելիամինօվսկայա փող., № 10.
(ա. օ.) 100—1

Բ Ժ Ի Շ Կ
Գ. Ն. ՄԱՂԱՔԵԱՆ
Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւններ, առանձնապէս ստամոքսի և աղիքների հիւանդութիւններ:
Հիւանդների ընդունելութիւնը { 12—1 առաւօտեան / 5—6 երեկոյեան
Միքայէլեան փող., № 36, տ. Ճավճանիձէի:
100—43

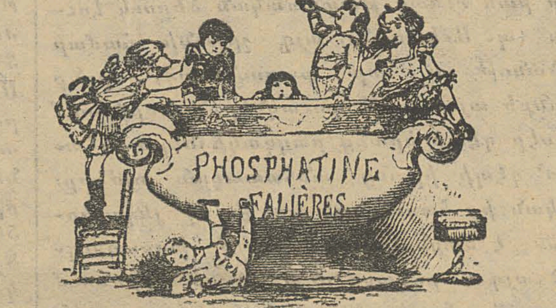

ՖԱԼԻԷՐԻ ՖՕՍՖԱՏԻՆ

Դուրեկան կերակուր, ամենայարմարը երեխաների համար, սկսած 6—7 ամսական հասակից մինչև 10 տարեկան հասակը, գըլխաւորաբար ծծից կտրած ժամանակ և աճման շրջանում: Հեշտացնում է ատամների դուրս գալը և պայմանաւորում է ոսկորների համաչափ զարգացումը: Ծախվում է դեղատնային խանութներում և դեղավաճառանոցներում:

(չ.) 10—4

ԱՎՍԱՐԳԻՍՕՎԻ

այգին բաց է Թողնում արտասահմանեան, ռուսական և կովկասեան տեսակի մրգատու ծառեր: Կայարան ՍԿՐԱ, Անդրկով. երկ., Ավսարգիսօվին: Կատալօգը ուղարկվում է

ՁՐԻ

(կ. չ. ու.) 5—2

«Մշակի» յայտարարութիւններից օգտվողներին առաջարկվում է պատուէրներ տուած ժամանակ յիշատակել լրագրի անունը և համարը:

ԺԱՄԱՑՈՅՑ ԵՒ ԱՇԽԻ

ԱՄԵՆՔԻՆ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԻՐԵՐ

Մօսկվայի Ժամացոյցների Կենտր. Պահեստը

ՈՒՂԱՐԿՈՒՄ Է 150 իրեր միայն 8 ր. 95 կ.

1) Անգլիական սև պողպատէ տղամարդկանց կամ կանանց բաց ժամացոյց: Ժամացոյցի մեխանիզմը արտասահմանեան շինուածք է և պարգևատրվել է ժամացոյցի համաշխարհային ցուցահանդէսում: Լարվում է առանց բանալիի (ռեմոնտուար): Ժամացոյցը բանում է րոպէ առ րոպէ, որի համար երաշխաւորութիւն է տրվում. 2) Տղամարդկանց կամ կանանց նորաձև պարանոցի շղթայ. 3) Գեղեցիկ տեսքի բրելօկ. 4) Ժամացոյցը գողացվելուց ազատ պահող գործիք. 5) Անգլիական լաւագոյն պողպատէ ածելի. 6) Ածելիաման. 7) Նիկէլի փոքր Թաս սապոնի համար. 8) Վրձին սապոնվելու համար. 9) Սապոնի փոշու արկղիկ. 10) Թաշկեայ շպարի արկղիկ. 11) Կարապի բմբուլից փնջիկ շպարվելու համար. 12) Ցանկացողներին ածելիի և իր պարագաների փոխարէն կարող ենք ուղարկել կանացի նորաձև բրօշկա և մի զոյգ պարիզեան գոհարազարդ ականջօղեր. 13—14) Տուալէտի արծաթազօծ գուզարդարանք, բաղկացած հայելիից, սանրից և կօշիկներ կոճկելու կարթից. 15—19) Գարնիտուր, բաղկացած կրծքի 2 և մանժէտի 3 արտասահմանեան աշխատանքի զապօնկաներից «Մօդերն» ոճով, կամ թէ սրա փոխարէն կանանց սանրեր. 20) Ամերիկական գրպանի մկրատ. 21) Գրպանի դանակ. 22—24) Գրպանի մատիտ և գրիչ. 24) Ճանապարհորդական գրպանի Թանաքաման. 25) Պարիզեան ստերէօսկոպ մեծացնող ապակիներով. 26—75) 50 լուսանկարչական գողտրիկ նկարներ ստերէօսկոպի համար. 76—100) 25 Carte postale, բաց նամակներ գեղեցիկ ուղանկարներով, որոնք կարող են մի ալբոմի զարդը դառնալ. 100—125) 25 լաւագոյն պօստային Թուղթ. 126—150) 25 այդպիսի ծրար: Բոլորի համար միայն 8 ր. 95 կ.: Նոյն իրերը, խուլ ժամացոյցով—1 րուբլով Թանգ, այսինքն 9 ր. 95 կ., իսկ արծաթեայ խուլ ժամացոյցով միայն 16 ր. 95 կ.:

Ինչպէս տեսնում էք, սրանից էժան չէ կարող լինել:

✦ Ուղարկվում է եւ վերադիր վճարով ✦

Ծրարելը ձրի: Գործադրութիւնը օրինակելի: Ուղարկելու համար յաւելեալ առնըվում է Եւրոպական Ռուսաստան՝ 65 կ., իսկ Ասիական—95 կ.:

Լաւութեան լիակատար երաշխաւորութեամբ.

Պատուէրները հասցէագրել
Московскій Центральный Складъ Часовъ

Խնդրում ենք չը խառնել վարչավեան ֆիրմաների հետ.

Москва, домъ Виноградова, № 126.

P. S. Փողով կամ նամականիշներով գրաւական ուղարկողներին իբրև նուէր ուղարկվում է գեղեցիկ քորոց փողպատի (գալուստիկ) համար:

(կ. չ.) 36—29

„ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՎԵՀԱՓԱՌ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ"

Տիգրան Նազարեանի անմիջական հսկողութեամբ եւ ջանքերով

Եւրոպայում արդէն պատրաստվում է (մինչև օրս դեռ ոչ մի հայ գործչի պատկերն այս ձևով չէ հրատարակված) ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ շատ մ ե ծ ա դ ի ր պատկերը ծիծանկար

Պատկերը տպագրվում է Հոլլանդիայում յատկապէս պատւիրված կտաւանման լաթ-Թղթի վրա՝ Գերմանիայում: Կարիք չունի ապակով ծածկելու, կարելի է մաքրել նոյնիսկ Ջրով: Նպատակը. որ հայի տուն չը մնայ, ոչ Ռուսաստանում, ոչ Թիւրքիայում, ոչ Պարսկաստանում, ոչ Աֆրիկայում և ոչ Ամերիկայում, որ կախած չունենայ իր դահլիճում ԱՄԵՆԱՊԱՏԻՒ ԻԶՄԻՐԼԵԱՆԻ այդ փառահեղ և մեծադիր պատկերը:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Մինչեւ կաթողիկոսի ընտրութեան օրը, նոյեմբերի 30-ը

1) Ռուսաստանում հրատարակվող հայ պարբերական բոլոր Թերթերի բաժանորդների համար ճանապարհածախսով, իւրաքանչիւրը յատուկ խողովակի մէջ պատուիրված պօստային կապոցով, մէկ րուբլի:

2) Ռուսաստանի բոլոր դպրոցների, բարեգործական հասարակական ընկերութիւնների և իւրաքանչիւրի ճիւղերի, եկեղեցիների, կօնսիստօրիաների համար հարիւր հատը հարիւր րուբլի, բոլորը (100 հատը) մի կապոցով և մի հասցէով:

3) Մասնաւոր մարդկանց համար հատը մի րուբլի յիսուն կօպէկ:

Հոկտեմբերի 31-ից բոլորին անխտիր 2 րուբլի:

Պատկերները հերթով կուղարկվեն արտասահմանից, Ալէքսանդրօպօլ սահմանից, Վարշաւայից, Րօստովից, Թիֆլիսից, Նոր-Նախիջևանից, Բագուից, Երևանից: Վերադիր վճար չէ ընդունվում: Վճարը կարելի է ուղարկել՝ բաժանորդը իր Թերթի միջոցով, կամ ուղղակի՝ Тифлисъ, „Бюро Печати" Мамбрэ Авакяну, Мадатовская, 5.

Հրատարակիչ ՏԻԳՐԱՆ ՆԱԶԱՐԵԱՆ

3—3

ՄԵՐ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆ Է

բերել տալ միայն մշտական օրացոյց ունեցող ժամացոյց:

Ամեն մի մարդու քիչ չի լինի պատահած, երբ նա հարկաւոր մոմենտում դժուարացել է իմանալ՝ թէ որ օրն է և ամսի քանիսը: Քիչ կորուստ չէ եղել հէնց նրանից, որ անկարելի է եղել սոյդ որոշել ամսաթիւը: Դրա համար էլ իւրաքանչիւրին անհրաժեշտ պահանջ պիտի զգացվի ունենալ այնպիսի ժամացոյց, որը շարունակ կարողանայ ճշգրիտ կերպով ցոյց տալ հարկաւոր ժամանակաշրջանը: Ես պայմանաւորվել եմ ժամացոյց-օրացոյց պատրաստող շվէյցարական խոշորագոյն ֆաբրիկաներից մէկի հետ և կարողանում եմ ուղարկել այդ տեսակ ժամացոյց չը տեսնված գնով, միայն

4 րուբլի 50 կոպէկով. 2 հատը—8 րուբլի 50 կոպէկ:

Այդ ժամացոյցը իսկական «Անկեր» է, ընթացքը 15 քարի վրա, սև պողպատից, լարելը 40 ժամը մի անգամ, մետաղէ ցիֆերբլատով, աւտոմատիկ կերպով ցոյց է տալիս օրը, ամսաթիւը և ամիսը: Ճանապարհածախսը 1—4 ժամացոյցի համար 40 կոպ., Սիբիր—75 կ.: Նորաձև ոսկուց կարճ շղթայ՝ բրելօկով—75 կ. և 1 ր. 50 կ., երկար շղթայ—2 ր. 50 կ. և 3 ր. 50 կ.: Ուղարկումը վերադիր վճարով և առանց կանխավճարի:

Հասցէ. Единств. Пред. И. ШТРУМФЕЛЬДЪ, Варшава, Св. Креста № 48.

Թղթակցութիւնները ռուսերէն և գերմաներէն լեզուներով:

6—4

(11, 14, 23, 29, 4, 11)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ ԵՒ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
ԿԱՐԱՊԵՏ ԱՓԻՆԵԱՆԻ
= ԾՈՑԻ և ՊԱՏԻ =
1909 Թ.
„ՇԻՐԱԿ"
ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ
ՕՐԱՑՈՅՑՆԵՐԸ
(Տասնմէկերորդ տարի)

Բոլորովին նոր յաւելուածներով ճոխացրած ու հարստացրած և գունաւոր պատկերներով զարդարած: Դիրքն ու ծաւալը բոլոր եղած հայ օրացոյցներից մ ե ծ և արտաքինով շքեղ:

ԾՈՑԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ պարունակում է վիճակագրութիւն ռուս. եկեղ. և վանական հողերի ու կալուածների: Մաւրհակների օրէնքներ և օրինակներ, չափ և կշիռ, գրանիներ: Դրոշմատուրք, բնակարանի հարկ, վարձատրութիւն նօտարների, դատական պրիստաւների, երդուեալ-հաւատարմատարների: Պօստ և հեռագիր, պօստային նոր օրէնքներ, խնայողական գանձարաններ: Զինուորագրական օրէնքներ, նորակոչ զինուորների չափը, անցագրեր և քաղաքելու տեսաններ: Կտակի օրէնքներ, օրինակներ, կեղծ ու անվաւեր կտակներ: Հարուստ բժշկարան, առողջապահական խորհուրդներ—խմելու Ջուրը, մարդկանց երկարակեցութիւնը: Մարդու ընդունած սնունդը, ոմնդի նշանակութիւնը, ինչպէս է կատարվում մարսողութիւնը: Հացահատիկների մշակման նոր ձեր—հացաբոյսերի չիթել և նրա օգուտները, մեղուաբուծութեան օգտակարութիւնը, խորհուրդներ մեղուաբոյծներին: Կառավարութեան ձևեր, ինչ է սահմանադրութիւնը, օսմանեան սահմանադրութիւնը, Թիւրքահայոց սահմանադրութիւնը: Հիպնօտիզմ, երկրի սկզբնական վիճակը, գիտաւոր աստղեր, մարդու սկզբնական լեզուն, աչքատանք, մահ և հիւանդութիւն, երազ, իշխանութեան ծագումը, մայրական սէր, Թափառաւոր հօր կտակը, ծեր մշակի խորհուրդները երիտասարդներին, ամերիկական զօրքը: Քաղաքավարական բարոյական ակնարկներ, և չորս Թւով գիտելիքներ, տնտեսական խորհուրդներ, պատւղների բժշկական նշանակութիւնը, աշխարհիս հրաշալիքները, շահի և սուլթանի ներքին կեանքը, գրքերի թշնամիները և գրադարանի ոչնչացումը, մարդու արժէքը ճորտութեան ժամանակ, մահվան վերջին վայրկեանները: Կենսագրութիւններ՝ Իզմիրլեան, Շահազիզ, Պռօշեան, Արփիարեան, Դադրեան, Մուրացան և Սաթթար-խան (պարսից վերջին յեղափոխականը) իրանց գունաւոր պատկերներով: Հանելուկներ, բեպուսներ, զուարճալի վիճակարան: Երեսների Թիւ—300:

ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ պարունակում է ընտիր մտքեր, աֆօրիզմներ, հարուստ ժամանակագրութիւն և բանաստեղծական փոքրիկ հատուածներ ամեն առաջին երեսի վրա, եկեղ. և ազգային տօների պատմական բացատրութիւններ, զանազան հեթանոսական սովորութիւններ, գիտական նորութիւններ, բնութեան երևոյթների բացատրութիւններ առողջապահական, բժշկական խրատներ, արհեստների վերաբերեալ օգտակար գիտելիքներ, խաղօնացներ, հնդիկների, հարէմների և քրդերի կեանքից զուարճալի պատմութիւններ, պատմական նշանաւոր դէպքեր հայկական, ռուսական և եւրոպական կեանքից, հետաքրքիր Թւեր և տեղեկութիւններ, ինչպէս են ծախսվում հասարակական գումարները, զինուորական ոյժ և պատերազմական ծախքեր: Հողը Ռուսաստանում, ում ձեռքին են հողերը: Ազգային քնար—նորագոյն բանաստեղծութիւններ, Թրաշուղական խաղեր—սիրոյ երգեր, հետաքրքիր տեղեկութիւններ բուսական և կենդանական աշխարհից, Թռչունների և կենդանիների հետաքրքիր կողմերը, կենսագրութիւններ, զուարճալի դէպքեր մեծ մարդկանց կեանքից: Ժողովրդական առածներ, երգեր, լէյլեներ, զուարճալի ն ո ր տ ա տ ե կ ն ե ր, տնային տնտեսութեան վերաբերեալ կարևոր խրատներ, խոհարարական խորհուրդներ, հանելուկներ, շուտասելուկներ, վիճակներ և այլ զուարճալի տեղեկութիւններ:

Տ Ա Խ Տ Ա Կ Ը յայտնի նկարչի գործ է, պատրաստված լիտօգրաֆիայում 6 գոյնով, ներկայացնում է Թիւրքահայ ժողովրդի առաջ խորտակված բռնաւոր գանները, գահավիժված բռնութեան պահապան վիշապը, ջախջախված հայ սարկութեան շղթաները և Թիւրքահայ մանուկը ողջունում է հայրենիքի ազատութեան նոր տարին:

Գները՝ պատինը—50 կոպ., ծոցինը—20 կ., գումարով գնողներին զեղչ:

Դիմել՝ Александрополь типографія «Ширакъ», Карапету Апинянъ. Արտասահմանից—Alexandropoj Karapet Apinian (Caucase).

Ալէքսանդրօպօլում չը դիմել ուրիշ ոչ մի հասցէով:

(չ. ջ.) 8—2

ՊՈՄԱԴԱ

Մազերը բուսցնելու և ամրացնելու համար: Իսկական և փորձված միջոց մազերը Թափվելու դէմ: Շուտով մազերը Թափվում և երկարեցտափոյթ ամրացնում և երկարեցնում է մազերը: Այդ պօմադան ՄՕՐՈՒՔԻՆ և ԲԵԽԵՐԻՆ տալիս է գեղեցիկ փայլ և բուսցնում է նրանց: Գործածելու ժամանակ քսել մազերի արմատներին և առհասարակ գործածել որպէս պօմադա: Գլխաւոր պահեստը՝ «Кавказское Товарищество Торговли аптекарскими товарами» въ Тифлисѣ, Баку и Батумѣ. Վաճառվում է նոյնպէս դեղատներում և դեղատնային պահեստներում: Գինը 1 րուբլի:

(կ. չ.) 6—3

„ՌՕՍՍԻԱ" ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Այսուհետև ապահովագրում է նոյնպէս

ՓԱԿԱՆՔԸ ԿՈՏՐԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑՈՎ ԿԱՏԱՐՎԱԾ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ ԴԷՄ

Այդօրինակ ապահովագրութեամբ հնարաւորութիւն է տրվում ապահովել ոչ միայն գողացված շարժական ամեն տեսակ կայքերից առաջացած վնասի հատուցումը, այլ և գողացվելու ժամանակ շինութեան և սարք ու կարգի հետ պատահած փչացումը:

Յայտարարութիւնները ապահովագրութիւնների համար ընդունվում են և ամեն տեսակ տեղեկութիւններ հաղորդվում են Վարչութեան մէջ՝ Ս.-Պետերբուրգում (Մօրսկայա, № 37) և Կայսրութեան բոլոր քաղաքներում գտնվող գործակալների մօտ:

Թիֆլիս, Սերգիեվսկայա, № 4.

(17, 23, 29) 3—3